

Tėvynė

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

Tėvynė was established in 1896

Vol.115 Nr.1

New York

2021

ŠIAME NUMERYJE / IN THIS ISSUE

Pirmininko Laiškas / Chairman's Letter	2
Prezidentės Laiškas / President's Letter	3
Taryba - Valdyba / Directors - Officers	4
Kiemas / Courtyard	5
Pastatas / Building	6
SLA Kaimynai / LAA Neighbors	7

Archyvas / Archives	8 - 9
Tėvynės 1921 Apžvalga / The Review of Tėvynė 1921	10 - 17
Renginiai / Events	18
Parodų Kalendorius / Exhibitions Calendar	19 - 20
Interviu / Interview	21 - 23
Aukos / Donations	24

Int. Svetainė:
laa-sla.org
Telefonas:
1-212-563-2210
El. Paštas:
laasla307@gmail.com
Adresas:
307 W. 30th Street
New York, NY, 10001

Pirmininko laiškas / Chairman's Letter

Nuo mano stalo:

Susivienijimo Ateitis

Dabartis

Atsisiųs apskundinčios ir kartais nebūtinai draudimo veiklos, SLA šiandien tęsia savo kultūrinę misiją. Istorinis SLA pastatas tapo svarbiu lietuviškos kultūros centru Niujorke. Jis užpildo tuštumą atsiradusią praradus pranciškonų Židinį Bruklina ir Aušros Vartų parapiją Manhetene. Vadovaujant mūsų prezidentei Laimai, SLA pastate buvo atlikti kapitaliniai renovacijos darbai: įkurta Meno Erdvė, atstatytas originalus pastato istorinis fasadas ir paskutiniu metu atnaujintas mūsų kiemelis. Dabar SLA gali pasigirti veikiančia modernia Meno Erdve, kurioje sėkmingai pristatomi mūsų menininkai. Tarp eilės vykusių meno parodų tenka išskirtinai paminėti generolo Tado Kosciuskos meno darbų parodą. Jis savo asmenyje jungia net tris bendruomenes: lietuvių, lenkų ir baltarusių. Yra siūloma šią parodą pristatyti ir kituose miestuose.

Kokia SLA ateitis?

Mes turime istorinį ir itin vertingą turtą Niujorko širdyje. Tai suteikia mums unikalių galimybių. SLA kaip seniausia lietuvių organizacija apima kelias emigrantų kartas – iki ketvirtos ir net penktos kartos. Mūsų archyvai laukia tyrėjų. Dabartinis susidomėjimas geneologija suteikia daug galimybių, kurias SLA galės suteikti. Savo laiku SLA turėjo 30,000 narių ir daugiau negu 300 skyrių. Ji turi gilią istorinę šaknį, kurios gali puoselėti ateities kartas. Tarp mūsų vykdomų projektų yra *Tėvynės* nuskenavimas ir įvedimas į interneto erdvę. Šiam projektui vadovauja daktaras Jonas Daugirdas, kuris prisidėjo prie daugelio kitų mūsų lietuviškų leidinių išsaugojimo.

Mūsų organizacija yra seniausia veikianti lietuvių organizacija pasaulyje. Tai – unikalus istorinis palikimas, kurį privalome išsaugoti ir plėtoti. Dabar SLA skiria pagrindinį dėmesį mūsų unikalios kultūros išsaugojimui. XIX amžiuje įkurtas Susivienijimas šiandien su nauju entuziazmu ir kūrybiškumu žengia drąsiai į XXI amžių.

Saulius V. Kuprys

SLA Tarybos Pirmininkas

From the Chairman's desk:

The Future of our Alliance

The Present

Today, the Alliance continues its mission of serving the community. After divesting itself of the burdensome and at times redundant insurance component, the Alliance home office building has developed into an important Lithuanian cultural center in New York. It fills the void occasioned by the loss of the Franciscan Židiny center in Brooklyn and Our Lady of Vilna parish in Manhattan. Significant renovations were made to our facility under the direction of our president Laima: the estab-

lishing of an Art Space, renovation of the facade and most recently the upgrading of our courtyard. The Alliance now boasts a modern and functional Art Space which successfully showcases Lithuanian art and artists. Among the numerous Art shows recently a unique exhibit featured the art of General Tadas Kosciusko. He is a bridge for three communities: Lithuanian, Polish, and Belarusian. Hopefully, this exhibit will be shown in other venues as well.

What is the Future of LAA?

We have historic and priceless property situated in the heart of New York. Our archives await researchers. The continuing interest in geneology provides many opportunities for LAA to be of service in this field. In its day LAA had 30,000 members and more than 300 chapters. It has deep historic roots which can nurture future generations. Among our ongoing projects is the scanning of back issues of *Tėvynė* which will then be accessible online. This project is spearheaded by Dr. Jonas Daugirdas, who has been involved in preservation of many of our other emigre publications.

Our organization, the Lithuanian Alliance of America, is the oldest operating Lithuanian organization in the world. It is a singular historical legacy that we are obliged to preserve and develop. Launched in the 19th century, the Alliance today is boldly moving with new enthusiasm and creativity into the 21st century.

Saulius V. Kuprys

Chairman of the Board

Prezidentės laiškas / President's Letter

Aš tikiuosi, kad po 18 mėnesių Covid-19 pandemijos, visi mūsų nariai ir rėmėjai, jų šeimos ir draugai jaučiasi puikiai. Tikėkime, kad pandemija jau praeityje ir mūsų gyvenimas grįžta į normalias vėžias.

Aš dėkoju visiems remiantiems Susivienijimą Lietuvių Amerikoje. Jūsų narystė ir aukos labai padeda mums finansiškai. Mes turėjome dėl pandemijos sumažinti nuomą. Kadangi turime puikius nuomininkus, tai galime apmokėti sąskaitas ir atlikti mažus remonto darbus. Labai džiaugiuosi galėdama Jums pranešti, kad sumokėjome už visus SLA pastate atliktus pakeitimus, remontą ir kitus darbus. Mes neturime paskolų ir kredito kortelių skolų. Atsiskaitydama už paslaugas naudoju banko debeto kortelę arba rašau čekius. Jei mes neturime pakankamai lėšų, tai laikiu, kol surinksime reikiamą pinigų kiekį ir tik tada pradėdame planuoti darbus. Aš siekiu, kad SLA neturėtų skolų nei šiandien, nei ateityje.

SLA kiemelis buvo atnaujintas birželio mėnesį. Kiemelyje nebėra kondicionierių skleidžiamo triukšmo ir stovinių balų, nes jame stovėjusios trečio ir ketvirtos aukštų HVAC šildymo ir šaldymo sistemos buvo perkeltos ant stogo. Pašalinę seną betono dangą, atlikome elektros instaliacijos darbus. Po to, kiemelyje įrengėme keturis elektros lizdus, tris parko lempas ir nuo šiol turėsime pastovų apšvietimą – už šiuos darbus mes dėkojame Antanui Kulikauskui. Taip pat, perstatėme suolus L forma ir atsirado daugiau sėdimų vietų. Suolo dalyje turinčioje dangtį laikome kiemelio priežiūrai skirtus daiktus. Atskyrėme suolą nuo tvoros ir dabar jis yra lengvai perkeliamas.

Nuoširdžiai dėkoju Tautos Fondui iš New York miesto ir Lietuvių Fondui iš Chicago už skirtą mums paramą. Dėka jos, mes galime atlikti svarbius atnaujinimo darbus. Aš esu dėkinga jums už dosnią finansinę pagalbą.

Mes esame laimingi, kad turime unikalią „SLA Meno Erdvę“. Šioje „Erdvėje“ lietuviai, amerikiečiai ir jų draugai rengia parodas ir renginius, dalinasi menu (paveikslais, muzika, knygų pristatymais, paskaitomis ir kino filmais) su New York bendruomene, garsina savo meną ir mūsų „SLA Meno Erdvę“.

Mes pradėjome suteikimo SLA pastatui Istorinio Paveldo objekto statuso procesą. Tai – ilgas kelias, ir širdyje, aš jaučiu, kad mes pasieksime savo tikslą. Mūsų organizacija yra svarbi ir mūsų pastatas yra istorinis. Šiuo metu dirbame su miesto, valstijos ir federaliniu Istorinio Paveldo įstaigomis. Šiame projekte dirbuoja Michele Boyd, Antanas Dambriūnas, Danius Glinskis ir aš. Mes taip pat gavome moralinę paramą iš Ambasadoriaus Valdemaro Sarapino ir esame jam labai dėkingi.

Linkiu visiems sveikatos ir dėkoju, kad esate SLA dalimi. Mūsų SLA yra LIETUVOS širdis New York mieste.

I hope that all our members and supporters, their families and friends are doing well after the trying 18 months of COVID 19. Hopefully, the pandemic is behind us and our lives will be back to normal.

I want to thank everyone who supports Lithuanian Alliance of America. Your memberships and donations help a lot financially. We had to lower the rent because of the pandemic. We have great tenants, and therefore we are able to pay all the bills and do some repairs. I am also happy to share with you that all the renovations and repairs that were done at LAA building were paid in full. We do not have equity loans nor do we have outstanding credit cards. If the funds are not there, I wait until the amount is saved up month by month and then the planning starts. My goal is that

LAA is debt free today and tomorrow.

LAA back yard was renovated in June. The HVAC heating and cooling systems for 3rd and 4th floors that were in the yard were brought up to the roof where they belong. There will be no more noise or puddles from the condensation in the yard. We had electrical work done when the old concrete was dug up. The electrical wires are now underground. We thank Antanas Kulikauskas for doing this for LAA. We will have permanent lighting. Three park lights will be installed and four electrical outlets. We upgraded the bench in an L shape so there will be more seating. One area of the bench will have a lid with hinges that opens up allowing for storage space. The bench is not attached to the fence anymore. It is moveable in case we have to rebuild or repair the existing fence.

I am grateful to Lithuanian National Foundation in New York City and Lithuanian Foundation in Chicago for their grants which enabled us to do big renovations. I thank you for your generous financial support.

We are pleased that we have our unique SLA Art Space. This space allows Lithuanian Americans and friends to have exhibits and have events that bring people together and allows them to share their art (paintings, music, book presentation, lectures, films) with the public.

We have started the historical landmark process. It is a long journey but we will get there and I know in my heart we will achieve our goals. We have a special, unique organization and our building is historical. We are now working with the City, State and Federal Historical Landmark Offices. The people who are working on the landmark project are Michele Boyd, Antanas Dambriūnas, Danius Glinskis and myself. We are also getting help from Ambassador Valdemaras Sarapinas and we thank him very much.

Please stay healthy and thank you for being part of LAA, the Lithuanian Heart in New York City.

Su pagarba
Laima Mihailovich, Prezidentė

Respectfully yours,
Laima Mihailovich, President

SLA taryba. Iš kairės: V. Buožys, R. Pauliukaitytė, L. Mihailovich, A. Dambriūnas, D. Glinskis.
Nėra: D. Norkienė ir S. V. Kuprys

TARYBA:

Pirmininkas – Saulius V. Kuprys, Esq.
Nariai: Valdas Buožys, Antanas Dambriūnas, Rimvydas D. Glinskis, Laima Mihailovich, Dijana Norkienė, Rūta Pauliukaitytė

VALDYBA:

Laima Mihailovich – Prezidentė ir Pastato Administratorė
Rimvydas D. Glinskis – Vice Prezidentas
G. Saulius Sirusas – Išdininkas
Valdas Buožys – Vykdomasis Sekretorius
Audronė Overas – Sekretorė

Rūta Pauliukaitytė – Renginių Kordinatorė
Nicholas B. Baxter – Finansų Patarėjas

Summary

While New York was dealing with the Covid – 19 pandemics, and indoor events were called off, SLA management decided it would be a good time to rejuvenate and reconstruct the courtyard for outdoor events. Moreover, the uneven concrete surface was becoming dangerous and our President Laima Mihailovich was becoming concerned that someone could get seriously injured.

Funding for the project and sought from and received from the Chicago-based Lithuanian Foundation and an advance from The New York-based Lithuanian National Foundation. We are extremely grateful to both organizations.

Work was undertaken in the spring of 2021 and included the lifting of large HVAC units onto the roof of the SLA building, complete resurfacing of the entire courtyard, new benches, and new outdoor lighting. We invite everyone to come see the new courtyard at future SLA events.

Naujas SLA būstinės kiemas!

Kuomet Niujorką uždengė Covid-19 viruso debesys, SLA pastate nutrūko visi renginiai. Surengėme kelias gražias parodas SLA internetinėje svetainėje, tačiau visi pasiilgo gyvo bendravimo. Kai vasarop mokslininkai išsiaiškino, kad lauke pasigauti virusą yra labai sunku, tai SLA pradėjo po truputį atgaivinti savo veiklą kiemelyje, o svečių skaičių reikėjo riboti salėje.

Mūsų prezidentę Laimą Mihailovich seniai neramino nelygi kiemo danga, už kurios išsikišimų buvo galima lengvai užkliūti ir susižeisti. Sulūžusio betono pakeitimui reikėjo skirti nemažai pinigų, tad pradėjome ieškoti finansinės paramos. Mes kreipėmės į Tautos Fondą Niujorke ir padavėme prašymą Lietuvų Fondui Čikagoje – abu fondai skyrė lėšų šiam projektui.

Kiekvieną kartą atėjus į kiemelį, mane nervavo šaldymo dėžės stovinės ant tako į kiemą. Tai buvo prasto butų projektavimo viršutiniuose aukštuose palikimas.

Projektuotojai, ieškodami pigesnio būdo, pastatė dėžes prie pat durų kieme, užuot sudėję jas ant pastato stogo. Taigi, nutarėme pradėti mūsų kiemelio atnaujinimo darbus nuo dėžių užkėlimo ant stogo ir SLA taryba mums pritarė.

Toliau, kartu su statybininkais suderinę gana komplikuoatą statybos darbų tvarkaraštį, laukėme, kuomet lauke bus nei šalta nei karšta, kad nuomininkai galėtų gyventi kurį laiką prie atvirų langų.

Pagrindiniai atnaujinimo darbai buvo užbaigti prieš pat įvyksiant tradicinėms Joninėms SLA kiemelyje. Jas puikiai suorganizavo ir pravedė Gintarė Bukauskienė. Šventės metu, su šampanu taurėse, atidarėme kiemelį. Dabar jis yra panašus į akmenimis grįstą aikštę.

Mes dėkojame Lietuvų Fondui ir Tautos Fondui, kurie padėjo mums sukaupti lėšas projektui ir visiems paaukojusiems pinigų naujai kiemo dangai. Taip pat, dėkojame Antanui Kulakauskui, kuris savo laisvalaikiu įrengė naują kiemo apšvietimą, o Algui Keburiui esame dėkingi už gražų suolą, dabar, bendraudami kieme, galime ir atsistėsti.

Kviečiame visus apsilankyti atnaujintame kiemelyje, kur naujo Deltos viruso debesys nepavojingi (ypač, jei pasiskiepijote), kur dar bus daug įdomių renginių šiemet.

Dar kartą – ačiū visiems, kurie prisidėjo prie šio projekto!

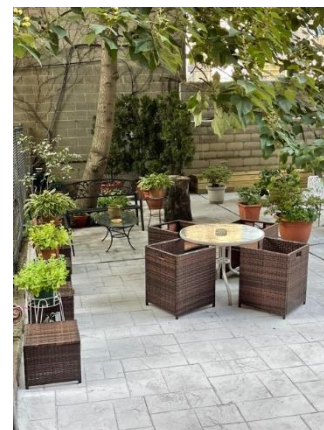
Danius Glinskis
SLA Vice Prezidentas

Tautos Fondas
Lithuanian National Foundation Inc.

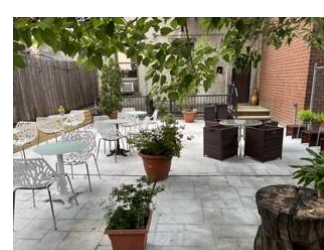
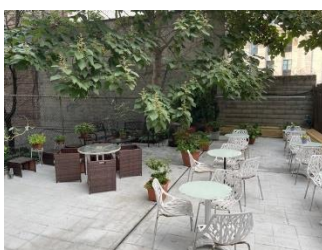

Kiemas / Courtyard

SVEIKINAME MŪŠŲ KIEMĄ! Fotoreportažas

Fotoreportažas paruoštas pagal Laimos Mihailovich, Gintarės Bukauskienės ir Daniaus Glinskio nuotraukas.

ATASKAITA DĖL SLA NAMO ATEITIES

Danius Glinskis
SLA Vice Prezidentas

Pernai *Tėvynės* laikraštyje aprašiau atsinaujinusį Niujorko valstijos projektą *Empire Station Complex*, kuriame kėsiniams išpirkti ir nugriauti mūsų šimtametį SLA pastatą.

Praėjo sudėtingi epideminiai metai, per kuriuos SLA taryba kelis kartus svarstė kaip galima kovoti, kad būtų pastumta šio projekto riba 25 pėdas į vakarus.

Pradėti pokalbiai su Lietuvos valstybe, nes SLA pastatas yra svarbus tiek Amerikos, tiek Lietuvos istorijai. Paduoti prašymai New Yorko miestui ir New Yorko valstijai įtraukti mūsų pastatą į paminklų sąrašą. Gavome iš jų teigiamą atsakymą, kad jis yra vertas pradėti įpaminklinimo svarstymą. Šis procesas yra ilgas, ir tikimės, kad tapsime svarbūs ne tik miestui, bet ir valstijai.

Kitas pradėtas darbas – pastato įtraukimas į Lietuvos paveldo Amerikoje sąrašą. Jame yra šimtai įvairiausių pastatų ir mažų objektų Amerikoje, bet seniausios ir buvusios didžiausios Amerikos lietuvių organizacijos šimtamečio pastato – nėra. Čia būtų atskira tema, kodėl tokios svarbos pastatas nebuvo įtrauktas į tą sąrašą. Tikimės, kad naujai išrinkta Amerikos Lietuvių Taryba ištaisys šią neteisybę.

Šiuo metu SLA dalyvauja kelių organizacijų susivienijime, kuris siekia, jei ne sustabdyti, tai bent inicijuoti projekto peržiūrėjimą ir reikalauti daugiau alternatyvų mažinančių kvartalų aplink *Penn Station* nu-griovimą.

Neseniai įvyko kelis mėnesius atidėtas *Empire State Development* organizacijos vykdančios šį projektą New Yorko valstijoje susitikimas su miesto bendruomene. Dalyvaujančios organizacijos pristatė savo planus ir atsakė į daugybę atėjusių niujorkiečių klausimų.

Projektą sudaro dvi dalys. Pirmoje dalyje planuojama nuversti esamus pastatus šėsiuose kvartaluose ir „pagerinti“, kaip jie pristatė, rajoną aplink *Penn Station*. Tačiau tikras tikslas yra pastatyti tose vietose aukštesnius pastatus, kurių nuoma padengtų būsimą tunelio ir bėgių po žeme išplėtimą.

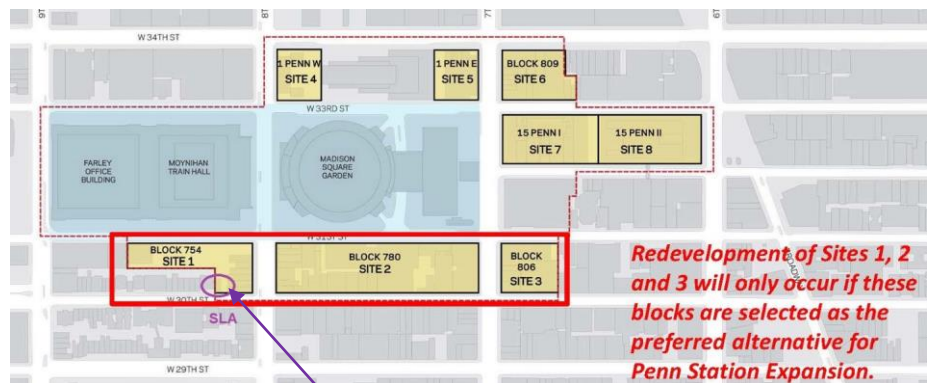
Ši projekto dalis buvo pilnai kontroliuojama gubernatoriaus Andrew Cuomo, už kurio stovėjo kompanija *Vornado Realty Trust*, valdanti didžiąją dalį tų griaujamų kvartalų. Jų tikslas – pakeisti zonavimą, kad galėtų pastatyti kuo didesnius namus.

SLA pastatas patenka į antrą projekto dalį, t.y. tunelio po Hudson upe pastatymą ir bėgių po žeme išplėtimą pietinėje *Penn Station* dalyje. Federalinė valdžia vysto šią projekto dalį, tuo tarpu, Valstijos valdžia tik rezervuoja jai vietą ir finansuoja 25% išlaidų savo lėšomis, kurias tikisi surinkti iš pirmos projekto dalies.

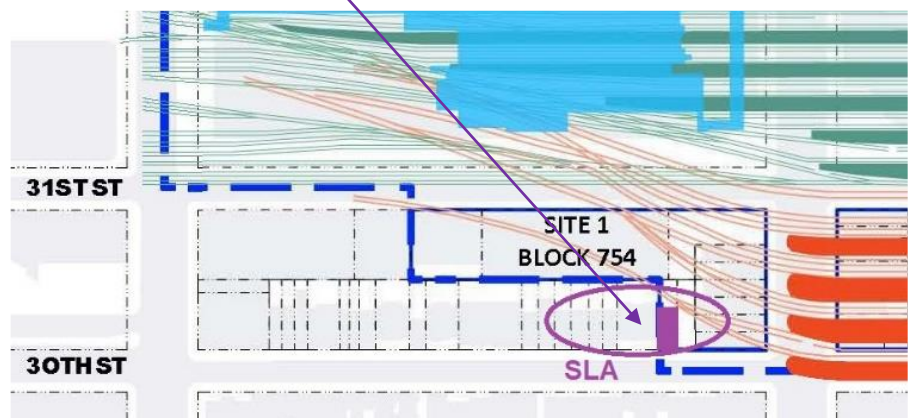
Šiomet šį projektą, kurį planavo dar prezidento Obamos laikais, atnaujino naujai išrinktas prezidentas Joe Biden. Po Hudson upe esantis tunelis jau senai atgyveno savo laiką. Naujo tunelio projektavimą numatyta baigti 2030 metais, o jo statyba prasidės gal 2035 metais. Šios datos leidžia šiek tiek atsikvėpti, bet, kad išsaugotume mūsų protėvių palikimą kitoms kartoms – negalime nieko nedaryti.

Šiuo metu matome kelias veiklos kryptis: viena, tapti svarbiais tiek mieste, tiek valstijoje; antra, įteisinti SLA pastatą kaip Lietuvos paminklą Amerikoje; trečia, įtakoti Amerikos federalinius politikus, kad jie padėtų pakeisti projekto ribą 25 pėdomis į vakarus. Čia labai svarbu, kad visi SLA nariai ir New York valstijoje gyvenantys Amerikos lietuviai siųstų laiškus senatoriams Kirsten Gillibrand ir Chuck Schumer, o visi kiti Amerikos lietuviai – prezidentui Joe Biden ir transporto sekretoriui Pete Buttigieg į Washington, DC.

Kaip lietuvių patarlė sako: lašas po lašo ir akmenį pratašo.

Projekto 2 dalis: antžeminė dalis. *Empire Station Complex Town Hall Presentation, 7/15/2021*

Projekto 2 dalis: požeminė dalis. *Empire Station Complex Town Hall Presentation, 7/15/2021*

SLA Kaimynai / LAA Neighbors

Juan Pablo Debesis.
Nuotr.: A. Marijošienė

**POKALBYJE
SU
KAIMYNAIS**

Pristatykite Tautos Fondo veiklą

Tautos Fondas yra viena iš svarbiausių išėivijos organizacijų; vienintelė, kuri padeda Lietuvai, ypač Rytų Lietuvos mokykloms, paskui Pietų Amerikos, Gudijos, Karaliaučiaus ir Punsko lietuviams. Rytų Lietuva yra biednas kraštas ir ten labai daug lenkų gyvena. Mes perkame šimtais kuprinių, atvaizdų, knygų lietuvių kalba vaikų darželiams ir mokykloms. Tautos Fondas surinko labai daug pinigų Lavoriškių mokyklai ir gimnazijai pastatyti. Taip pat remiame Neringos stovyklą, Niujorko radiją, *Draugo* laikraštį ir ALTA.

Kokia Tautos Fondo ir SLA kaimynystė?

Tautos Fondas pradėjo nuomotis patalpas SLA pastate 2006 metais. Mes jau du kartus sumokėjome nuomą į priekį, kuri buvo panaudota dideliems SLA atnaujinimo darbams: dėl fasado - \$84,000, dėl kiemo - \$24,000. Mes čia labai gerai sugyvenam. Mūsų durys neužsidaro. Mūsų nariai priklauso SLA. Tautos Fondas ir SLA turi vienas su kitu bendrauti ir pritraukti žmones.

Kodėl svarbi SLA?

Pirmas dalykas, tai organizacija sėdi istoriniame pastate ir tai vienintelis namas, kuris priklauso grynai lietuviams, nes visi kiti buvo parduoti. Be to, tai pati seniausia organizacija išlikusi išėivijoje ir gyvuojanti iki šiol. Ji turi labai vertingus archyvus apačioje. Net iš Lietuvos buvo atvažiaavę juos nagrinėti ir kaip kokius dalykus išsivežė, kurių Lietuvoje neturėjo. Pastate yra laikoma gana svarbi lietuvių išėivių – senų ir dabartinių – meno kolekcija. Taip pat, šiame pastate yra meno erdvė, kur buvo rodomi ne vien tik išėivijos senų, kur iš Lietuvos atvažiavo, kaip Galdikas, Ignas, bet ir naujų dailininkų parodos. Jos viešos, todėl ateina ne tik lietuvių, bet amerikų, užsieniečių.

Summary

In last year's *Tevyne* we wrote about the threats posed to the SLA building from the *Empire Station Complex* project. The SLA Board met several times to ascertain how we could save the SLA building by having the project scope shift just 25 feet west-wards, thereby excluding the building from demolition.

Given the importance of the building to Lithuanian American history, we embarked on an initiative to obtain Historical Landmark status for the building at both the municipal and state level. We also aim to have the building included in the List of Lithuanian Heritage Sites in USA designated for protection via an Agreement between the US Federal Government and the Republic of Lithuania. We are working with the NY Lithuanian Consulate and the Lithuanian Ambassador to the USA to have the List updated and to include the SLA building.

We are encouraging concerned Lithuanian Americans to write to their elected officials on this matter, particularly the 2 NY US Senators, The US President, and Transportation Secretary.

Kaip keitėsi SLA?

Šita organizacija buvo visiškai apleista. Čia kultūrinio nieko nebuvo. Pastatas buvo stipriai apleistas. Viskas buvo labai apleista antrame aukšte, raštinėje, rūsyje. Niekas nieko čia nedarė: jokių remontų, jokios veiklos nebūdavo. Kai atėjo Laima Mihailovich, tai pradėjo tvarkyti tą pastatą. Sukėlė archyvus. Dailininkai paaukojo darbus, kad pirmas remontas būtų atliktas, paskiau pasidarė meno erdvė. O dabar joje rengiamos parodos, rodomi filmai, skaitomos paskaitos, švenčiamos Joninės. Naujai padarytas kiemas. Dabar jis gražesnis ir saugesnis. Čia viskas eina į gera – taigi, labai sekasi. Nėra, kad čia sueina žmonių šimtais, bet tai yra lietuvių vieta. Čia dažniau ir daugiau ateina trečiabangiai. Čia viskas bus palikta trečiabangiams.

Koks SLA pastato likimas Niujorke?

Niujorkas keičiasi – daug vietų jame perstatomos. Tam, kad išlaisytumė šitą namą, kad nebūtų jam grėsmės, reikia kaip nors gauti pastatui saugotino paminklo statusą. Jei SLA gaus, tai jie negalės nugriauti. Įdomiausias dalykas yra tai, kad šitas namas yra istorinis, o valdžia gali liepti nugriauti ir užmokėti pinigus, bet tuomet teks eiti į tokį namą, kur visiškai jokios istorijos nebuvo. Žinai, čia gi Basanavičius, Žemaitė, prezidentas Smetona, ambasadoriai – Jonas Paslauskas, Valdemaras Serapinas gyveno.

Summary

The Lithuanian National Foundation is one of the most important Lithuanian organizations in the US, being the only one funding Lithuanian schools in poverty-stricken eastern Lithuania, South America, Belarus, the Kaliningrad region and in the Puns district in Poland. The Foundation raised funds for the construction of the Lavoriskes school, acquired thousands of books for the neediest schools, and also supports Camp *Neringa*, the NY Lithuanian radio, the *Draugas* newspaper, and the Lithuanian American Council.

The Lithuanian National Foundation has been a tenant in the SLA building since 2006, and has provided advance funding for various renovation projects. SLA is the oldest Lithuanian organization still in existence today and the building is significant in that it is the only remaining Lithuanian-owned building in New York. After years of neglect, the building has been rejuvenated to serve the present day needs of Lithuanian Americans.

Archyvų savanorės. Iš kairės: Ona Dana Pranevičius, Aldona Marijošienė, Julija Vizbaras ir Giedrė Stankūnienė. Nuotr.: L. Mihailovich

Kiekvieną antradienį archyvų savanorės padengia raštinės stalą daugybe senų dokumentų ir pradeda istorinio SLA paveldo tvarkymo darbus. Paklaustos apie nuveiktus ir būsimus darbus, viena kitą papildydamos, jos tęsia: “Jau peržiūrėjome beveik visas knygas. Išspausdintas *Tėvynės* spaustuvėje – palikome SLA archyve. Prieš Nepriklausomybę spausdintas knygas, gana gerai surūšiuojame ir laikome atskirai. Į ALKOS biblioteką siunčiame knygas su autorių parašais ir kurių ten nėra. Nelaikome knygų, kurias randame ALKOS internetinėje archyvų bazėje. Lietuvoje išspausdintas knygas, kurių nusprendėme nelaikyti, nuvežame ir išdedame Mt. Carmel patalpose ar Apreiškimo bažnyčioje. Po mišių, visi, kas nori, gali pasiimti.

Aptvarkiusios knygas, dabar peržiūrime senus laiškus, dokumentus ir laikome visą medžiagą apie žmogų, jo praeitį, darbą ir jo vertę. Radome įdomių laiškų parašytų senovine lietuvių kalba. Vieni žmonės buvo nemokėti ir jų kalba paprasta, bet vis tiek jie rašė labai gražiai – pamažu, pagarbiai. Kitų žmonių laiškai įdomūs savais siužetais. Žvelgiant į sukauptą medžiagą ir atsižvelgiant į SLA istoriją bendrai, matai, kaip lietuviams buvo svarbu išlaikyti savo tapatybę: ne tik priklausyti draudimo organizacijai, bet ir dalyvauti lietuviškoje bendruomenėje ir veikloje.

Didžiausias darbas – dar prieš akis! Turime įvesti surastą dokumentuose informaciją į kompiuterį, tuomet mes galėsime pateikti platesnius atsakymus į užklausimus apie artimuosius, kurių mes gauname iš visos Amerikos. Štai – savanorės mergaitės ateina vieną kartą per savaitę ir jau pradėjo darbą. Susipažinkite – Julija Vizbaras ir Ona Pranevičius – lietuvių šeštadieninės Maironio mokyklos Niujorke abiturientės, šviesūs žmonės iš labai smagios klasės,”- mus supažindina Aldona Marijošienė.

Savanorystės pradžia SLA archyve

“Viskas prasidėjo nuo to, kai prieš septynerius metus mes užėjome į Tautos Fondą ir kartu apsilankėme SLA. Jonas Stundžia, kuris tuomet atvažiuodavo čia iš Bostono, tvarkė popierius, rūšiuo laiškus, išmetė nereikalingus ir laikė reikalingus daiktus. Esame baigusios bibliotekininkystės mokslus, tad susidomėjome tuo darbu ir pačios įsijungėme. Taigi, užklydom kitais reikalais ir paskui pasilikom – dėl ko nesigailime. SLA yra labai smagu ne tik dirbti tarp archyvų, čia mes sutinkame įvairiausių žmonių – menininkų, politikierių, rašytojų,”- dalyjasi Aldona Marijošienė ir Giedrė Stankūnienė.

*Gerbenas Tamasta Suomų keriepuosy
Kastink Onas Vesitenes pašalpos
Kuri yra da nesismoketa. ad*

1939 M. Dieva. 19 . SPADIO NOV 14 1939

AŠ. ONA. RĪPINSKIENĪ. PRAŠAU
GĪERBĒMOS. DRAUGĪSTOS. SUSĪVĪENĪMO
DĪETUVĪJŪ. AMĒRĪKOJ. PRAŠAU. ĪSĪMTĪ. ĪS
PHĪGADĒGĒKĪA. PĀ. MĪESTO. PĒDĪCĪJOS
MĀNO. VĪRO. BĀIKRODĒDĪ. VĪERTĪES. BUVO
ĪS. 44. DĒGĪRĪJŪ. NES. MĀNO. VĪRAS. JONAS
RĪPINSKĪS. KĀĪP. NŪMĪRĪ. TĀJ. MĪESTO
PĒDĪCĪJĀ. PĀJĒ MĪ. BĀIKRODŪKĀ. ĪR. DĒNCĪJŪ
GĪURĀJĒ MĪ. Ī SAVO. R. ANĒKAS. TAGĪ. ATĪSĪRO
KĀVŪS. SAVŪS. ĪSĒĀĪDŪS. PRAŠAU. ATĪSĪMŪS
TĪ. MĀN. AR. PĪNĪGĀĪS. AR. BĀIKRODĒDĪ.
TĪEK. KĪEK. BUS. GĀĪMĀ. MŪSŪ. AMĒJES
MĒTĀĪ. Ī. RĪPINSKĪS. BUVO. 6 K. MĒTŪ. AŠ. O
RĪPINSKIENĪ. 61. MĒTŪ. MĀNO. ĪGĀĪMĀS
DRAUGĪSTĀĪ. SUSĪVĪENĪMO. DĪETUVĪJŪ.
AMĒRĪKOJĒ. ONA. RĪPINSKIENĪ.

Ī AGŪ. BUS. SĪNĒCĪEMĪ. PĪNĪGĀĪ. TĀJ
PRAŠAU. SĪNĒSTĪ. DĒGĪRĪJĪS. NES
NEŽĪNOM. KĀĪP. TĒLĪJES. BUS.
NES. DĀBĀR. DĪETUVĒJŪ. KĀRO.
BĀĪKĀĪ. TĀĪ. GĀĪ. ĪR. DĪTĀĪ. PRAŽŪS
ĪR. BUS. VĪSKAS. PAR. NĪEKO.
Ī AGŪ. DĪTĀĪ. MŪ. SŪ. PRAŽŪS

Atplėštame voke, gautame iš Onos Ripinskienės (Juškaičių kaimas, Šiaulių apskritis), buvo Jono Ripinskio mirties liudijimas ir Onos trumpas laiškelis. *SLA Archyvai*

Archyvas / Archives

Maloniai nustebinta pirmųjų moksleivių savanorių buvimu, paklausiu jų apie pradžią SLA ir pavestas užduotis. Ona Pranevičius pasakoja: “Pradžioje buvo šiaip įdomu, nes mama kalbėjo apie SLA. Po to, reikėjo dėl mokyklos baigimo programos keletą valandų savanoriauti ne pelno siekiančioje organizacijoje. Tai – vertinga patirtis, kada ieškai darbo. Aš parašiau elektroninį laišką Marijošienai ir ji pakvietė mane ateiti į SLA vasarai prasidėjus. Julija ėjo kartu – iš draugystės, kad būtų linksmiau.

Pradėjome nuo darbų rūsyje, kur archyvas laikomas. Kartu su Julija perkėlėm keletą dėžučių, kad būtų lengviau viską matyti, vaikščioti aplink. Vėliau, atplėšėme vokus su mirties liudijimais ir įvedėme į kompiuterį juose rastą informaciją. Įvesdamos duomenis už 1959-uosius metus, pastebėjome, kad buvo tik keli žmonės, kurie mirė natūraliai, labai daug žmonių mirė nuo aukšto kraujospūdžio ar širdies ligų. Lietuviai dirbo angliakasiais, siuvėjais, kirpėjais, o geriausios pareigos, kurias matėme – buvo fabriko viršininko. Nedaug moterų dirbo. Didžiuma jų buvo namų šeimininkės.

Ateityje, kai bus suvesta informacija, žmonės galės savarankiškai surasti šeimos narius arba naudotis ja darant įvairius tyrinėjimus, pavyzdžiui, kaip lietuviai gyveno šiuo laikotarpiu, ar jiems buvo sunkiau ir dėl ko. Iš tiesų, SLA turi sukaupusi daug informacijos archyve, kurios niekur nėra aprašyta. Būtų liūdna ir gaila, jei archyvas neegzistotų – tada dalis išsivijios istorijos dingtų.”

Man pasiteiravus, kaip merginos sudomintų bendraamžius savanorystė SLA archyvuose, Ona Pranevičius atsako: “Tiesiog sakyčiau: “Ateik, jeigu tu esi lietuvis. Čia viskas lietuviškai parašyta. Sužinotumei, kaip viską organizuoti ir tvarkyti.” Aš lankiausi keliuose kituose archyvuose, tačiau negalėjau jų pažiūrėti, nebent būčiau sukūrusi filmą-projektą, kuriame papasakočiau kam naudosis šią informaciją, dėl ko man įdomu ir t.t. Tai – ilga patirtis, visai kita, negu, kad ji yra SLA. Kitų tautybių žmonės taip pat gali tvarkyti SLA archyvų duomenis, bet manau, kad lietuviui, kuriam iš tikrųjų yra svarbi lietuviybė, būtų daug įdomiau tai daryti.”

Summary

Every Tuesday a team of volunteers gathers at SLA offices and begin sorting through volumes of documents and archival material including books and brochures printed over the years in SLA premises.

The volunteers also sift through old letters and documents recording personal histories of Lithuanian immigrants and SLA members, some written years ago in the “old” Lithuanian language.

Our main task now is to “digitize” the material documenting the personal histories of some 30,000+ former SLA members and insurance policy holders into a database and make this information available to all seeking information on their ancestors.

RŽ. Nuotr.: LM

Ruošiamas naujas *Tėvynės* numeris: kartu su Laima ir Daniumi aptariame šių metų leidinio puslapių skaičių ir straipsnius. „*Padarom 1921 metų Tėvynės apžvalgą*,“ - pasiūlo Danius. Toliau – svarstome, kas ją parašys. „*Padarysi?*,-“ paklausęs manęs ir gavęs teigiamą atsakymą Danius išnyksta.

Leidžiamės su Laima į rūšį, surandame ant stelažų segtuvą su užrašu 1921, užsimauname medvilnines pirštines ir atsargiai imame versti lapus. Pirmų kelių lapų parudavę pakraščiai jau apibyrėję, pakesni lapai – tvirtesni. Akimis perbėgu per antraštes, šalia žinių iš SLA ir Lietuvos, vietinės ir tarptautinės naujienos iš anglakalbės spaudos.

Nebūdama istorikė ar apžvalgininkė, ieškau istorijos nuotrupų apjungiančių lietuvių tautą, kviečiančių būti įžvalgiems ir einantiems pirmyn. SLA organizacijai, išgyvenančiai savo atgimimą – tai yra priminimas apie jos veiklos svarbą SLA nariams, plačiai išsivijai ir Lietuvai. SLA kviečia mus būti aktyvia jos dalimi, užuot likus didžiųjų vyrų ir moterų kurta istorija spaudos puslapiuose trupanečiuose mūsų rankose. *RŽ (Redaktore)*

Summary

Preparing this year's *Tevyne* we thought it would be good to look back 100 years ago, and get a glimpse of Lithuanian American life. In the basement we find a newspaper labelled "1921". In it are various issues of *Tevyne* in fragile, but decent condition. Content includes not only material on SLA and Lithuania, but local NY and international news as well. We hope we can learn from the early years of SLA to inspire us in our present day endeavors.

Highlights of 1921 *Tevyne* publications:

- Lithuanian American hold a major convention in Washington DC during which a delegation visits the US President presenting him with one million signatures advocating for America's formal recognition of the Republic of Lithuania.
- The annual Lithuanian refugee quota for US immigration is reduced to 21,000.
- Major initiative rolled out among Lithuanian Americans to support newly established Republic of Lithuania financially both via direct donations and by purchase of Lithuanian State Bonds.
- In New York the first Lithuanian American Bank is established, called Baltic States Bank, share capital fully controlled by Lithuanians. SLA opens depository account there.
- SLA reaches 15,000 members, the SLA Charter is registered in the State of New York, and thousands of Lithuanians gather at Lake Side Park, in PA. Discussions commence on establishment of a Lithuanian nursing home for LAA members.
- In Europe the major issue concerning Lithuanians was the continued push toward full recognition of the three newly independent Baltic States and the resolution of the dispute with the Poland over the Vilnius region and the border between the two countries.
- In regards to Russia, major initiatives in the US revolve around raising funds for food for the starving masses resulting from post-revolution chaos.

Tėvynė 1921: Suvienytos Valstijos

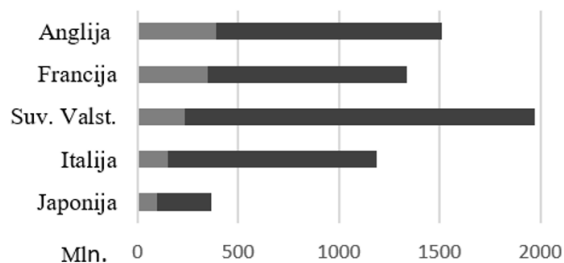
DĖDĖ SAMAS

- Kovo 4 d. išrinktas naujas Prezidentas W. G. Hardingas.
- Kongresas ir Senatas išleido bilą, kuriuo riboja imigraciją. Per 15 mėnesių bus įleidiama 3 nušimtytis kiekvienos tautos žmonių (apie 21 tūkst. lietuvių).
- Prez. Hardingas pareiškė, kad Suv. Valst. neužgirs Tautų Sąjungos, kuri tik prižiūri Versaliaus taikos sutarčių išpildymą ir saugo tam tikros valstybių grupės interesus. Tarptautinėje politikoje laikysis artimai su Antantės valstybėmis, tačiau pataria Kongresui išnešti rezoliuciją, kuria būtų paskelbta taika su Centralinėmis valstybėmis. Šalies vidaus gyvenimo sutvarkyme reikia sureguliuoti pragyvenimo kainų normą, rūpintis visuomenės sveikata, švietimu, sanitariškumu, kūdikių gerove, darbininkų padėtimi industrijoje ir t.t.

ta taika su Centralinėmis valstybėmis. Šalies vidaus gyvenimo sutvarkyme reikia sureguliuoti pragyvenimo kainų normą, rūpintis visuomenės sveikata, švietimu, sanitariškumu, kūdikių gerove, darbininkų padėtimi industrijoje ir t.t.

- Suv. Valst. cenzo apskaičiavimu, 54.4 mln. piliečių turi balsavimo teises, tik pusė piliečių jomis tesinaudoja.

Frank J. Taylor paduoda apsiginklavimo skaitlines 1913 (P) ir 1920 (J) metais (*Excel RZ*):

Jei penkios valstybės prieitų prie sėkmingo nusiginklavimo susitarimo, tai sumažintų tų šalių gyventojams suviršum 4 bil. 69 mil. dol. armijų išlaikymo sunkumą.

Lapkr. mėn. Washingtone įvyks „tautų nusiginklavimo konferencija.“ Tarpe klausimų bus svarstomas Rusijos teritorijos čielybės klausimas ir gali būti paliestas Lietuvos kartu su naujai susikūrusių valstybių Rusijos pakraščiuose klausimas. Nėra abejonės, kad bus paliestas Lenkijos sienų, kurių neužtvirtino nei viena valstybė ir kurios yra nutiestos toli už etnografinės Lenkų sienos, klausimas. Jei lenkams būtų prisakyta pasitraukti į Versaliaus taikos sutartimi nustatytas sienas, tai palengvėtų galutinis sienų Lietuvos su Lenkais nustatymas.

Lietuvos Šaulių Sąjungos Centro Valdyba: Ilgus šimtmečius Lenkai ir Rusai viešpataudami Lietuvoje stengėsi numarinti tautos galingą dvasią, o jų šeimininkavimas stūmė brangią Tėvynę į skurdą ir vergovę. Kai Lietuvių Tauta prisikėlusį tarė: „Gana svetimų vergijos!“ ir ėmė organizuoti kario jėgas mūsų Žemei ir Laisvei ginti, tuomet gyvenimo aplinkybės pagimdė Lietuvos Šaulių Sąjungą. Lietuvos artojai, darbininkai ir valdininkai ėmė spiestis į Šaulių būrius ir ginkluotis, kad stotų į kovą už šviesesnę gimtosios šalies ateitį.

Šimtai tūkstančių Lietuvos sūnų ir dukterų buvo priversti apleisti mylimą šalį ir leistis už jūrų marių ieškoti duonos ir liuosėsni oro. Jūs, Broliai Lietuviai, už plačių vandenynų gyvendami nepamiršot vargingos Tėvynės. Jūs broliai, Lietuviai Amerikiečiai, savo dosnia ranka ir pritarimu sustiprinot mūsų ilstančią dvasią, sutvirtinot mūsų jėgas ir pasiryžimą aukodami Šauliams ir Tėvynės gynimo reikalams. Jūs gausiomis aukomis pagreitintot Šaulių Sąjungos išsivystymą į didelę ir galingą organizaciją. Lietuvos Šaulių Sąjunga taria Jums už gausias aukas ir moralinę paspirtį nuoširdų AČIU.

Lietuvių Piliečių Sąjungos Pranešimas: Kiekvienam lietuviui buvo, yra ir bus laimė ir garbė vadintis Lietuvos Piliečiu. Neužmirškite, jei Lietuva būtų neprigulminga ir ją valdytų karalius, tai būtų monarchija ir lietuviai būtų Lietuvos pavaldiniais. Tik Lietuvai esant *Neprigulminga ir Demokratine* Respublika lietuviai vadinasi Lietuvos Piliečiais ir todėl reikia apginti demokratinio valdymo pagrindus norint jais išlikti. Lietuvos pilietybės idealo auklėjimas ir tobulinimas yra reta brangybė Lietuvių Tautai, kuri amžiais svetimų pavaldinystės ir vergijos jungą nešė. L. P. Sąjunga rūpinasi Amerikos lietuvių kaip Lietuvos piliečių reikalais ir remia Lietuvos Valstybę.

Lietuvos Atstovybės Amerikoje Pranešimas: Daugelis Amerikos lietuvių prašė suteikti žinių ar jie gaus atitinkamo darbo sugrįžę iš Amerikos Lietuvon. (...) Gautame iš Užsienių Reikalų Ministerijos pranešime sakoma, kad „darbo yra begalė ir kiekvienas norintis ir tinkantis dirbti jį čionykštėmis sąlygomis visados darbą gali gauti, tačiau tiesioginių pakvietimų Valdžia daryti negali, nes toks pakvietimas gali būti palaikytas užkontraktavimu Valdžios vardu. (...) Lietuvoje trūksta atitinkamų darbuotojų ir sveikų valstybinių gaivalų sugrįžimas yra *pageidaujamas*.“

Geram arkliui nestokuoja bal no.

Atsišaukimas į Visuomenę: Šiandien svarbiausiomis pilietiškomis pareigomis yra pagelbėti Lietuvai pinigais. Laisvės ar apsigynimo paskola yra Lietuvos valstybės paskola. Amerikiečiai lietuviai parodykite savo pasiryžimą, nes nėra galingesnės jėgos kaip visos tautos susipratimas ir pasiryžimas savo teises apginti. Kiekvienas parduotas bonas skaitlinę padaugina ir tuom Lietuvai paramą padidina. *Lietuvos Atstovybės Paskolos Skyrius*

Philad. Draugysčių Sąryšio Spaudos Kom.: Kovo 14 d. Philadelfijoje, Žydų dienraščio name buvo sukviestas žydų ir lietuvių susirinkimas, kuriame buvo kalbėta apie pasirengimą Lietuvos Apsigynimo paskolai. Nutarta išrinkti bendrą Lietuvių – Žydų Komitetą. Tuoj pat žydai pastatė kandidatus – rabinus, advokatus, laikraštininkus, biznierių, bankininkus, fabrikantus, literatus ir t.t. Mums, lietuviams, nejauku darėsi girdint kaip žydai savo tarpe *sutartinai* nori dirbti Lietuvos labui. Mes tik žiūrime vienas į kitą ir klausiam: kur mes gausime žmones lygius susipratimu ir skaitliumi? Bandysime surinkti ir iš lietuvių tarpo ir pradėsime šventą darbą - Lietuvos Apsigynimo Paskolą.

Tėvynė 1921: Suvienytos Valstijos

LIETUVIŲ SUVAŽIAVIMAS
WASHINGTONE

Lietuvos Atstovybė gavo audienciją pas Prezidentą W.G. Hardingą ir Valstybės sekretorių Ch.E. Hughes, kurioje bendra lietuvių, latvių ir estų delegacija, susidedanti išimtinai iš Amerikos piliečių, įteiks Prezidentui peticijas su prašymu pripažinti Lietuvą, Latviją ir Estiją nepriklausomomis de jure valstybėmis. Lietuviai įteiks Prezidentui peticiją su milijonu parašų.

Peticija po kuria buvo milijonas parašų skambėjo sekančiais:

A PETITION FOR LITHUANIAN INDEPENDENCE.
„Whereas, Lithuania was for ages an independent State whose inhabitants, a distinct ethnic group, have never renounced their right to independence;
Whereas, the establishment of an independent Lithuanian State would add materially to the future peace of the world;
We, the undersigned, ask for the people of Lithuania those rights of self-determination that are the declared war aims of the United States, and which have been granted to the oppressed peoples of other countries.
We respectfully request the President of the United States and the Secretary of State to extend to the Lithuanian Government formal recognition, based not only on these grounds of justice, but that through this, they may the better be able to withstand the attempts of the present regime of Russia or any other alien government to impose a foreign rule on them.”

Prezidentas išklausęs kalbų, užtikrino delegaciją, kad Lietuvos klausimas jau svarstomas Senate.

LIETUVA

Amerikos konsulas Kaune: Birželio 23 d. Valstijos Departamentas Washingtonė išleido sekančią pareiškimą: „Suv. Valst. Konsulas Kaune yra įkuriamas vien dėl tarpininkavimo biznio reikaluose, kurie auga kasdien dėl to, kad Suv. Valstijose gyvena apie milijonas ar daugiau lietuvių, dėl tarpininkavimo tarpe Suv. Valst. ir Lietuvos prekybos reikalais.”

Gegužės 30 d., Vašingtone, D.C. į Lietuvos Atstovybės sukviestą suvažiavimą susirinko Amerikos lietuvių organizacijų atstovai ir veikėjai. Lietuvos Atstovas J. Vileišis pasveikino Amerikos Lietuvių Suvažiavimą Lietuvos Respublikos vardu. Džiaugėsi lietuvių pasiryžimu ir nurodė, kad labai svarbu visiems lietuviams darbuotis iš vieno Lietuvos gerovei, remti Lietuvą ir jos Atstovybę. Kvietė Amerikos lietuvius darbuotis tautos ir valstybės dvasioje.

Gegužės 31 d. suvažiavimo delegatai ėjo į Baltuosius Rūmus, jų priešakyje Amerikos ir Lietuvos vėliavomis išpuoštam automobilyje buvo vežamos 140 knygų su peticija ir parašais. Kiekvienas delegatas paėmė po knygą ir sunėšė į Prezidento sekretoriaus biurą. Prezidentas Hardingas ir Valstybės sekretorius Hughes priėmė delegaciją. Audiencijoje Kongresmenas W.M. Chandleris išdėstė Lietuvos, Latvijos ir Estijos reikalus ir reikalingumą Baltijos Valstybes pripažinti de jure.

Lietuvių vardu kalbėjo delegacijos pirmininkas Dr. E.G. Klimas:

„Mr. Prezident:

The Americans of Lithuanian parentage and those who have become naturalized are met in convention in this city. We have been directed by them to express to Your Excellency the loyalty and fidelity of our people to our nation and to you, her chief.

Having freedom and enjoying all of the liberty that citizens of our fair land are heir to, we would have the peoples of the earth follow the example set by the fathers of this republic. We would the United States encourage America's idea of freedom everywhere.

Being the children and grandchildren of Lithuania – citizens of America, the greatest and most just of republics, we are bold enough and yet humbly we ask your Excellency to consider our plea on Lithuania's behalf for her recognition by the United States.

Lithuania was one of the subject of the Czar's Empire. The Zcar of all the Russians was the Grand Duke of Lithuania. The Russia of old looked upon Lithuania as it actually was and is in fact – foreign to Russia.

It is an accepted principle of International Law that when a ruler of another nation is also chief of a subject race, and when his government ceases to be and he passes away, sovereignty is deemed a personal one between the ruler and the subject people and the relationship ceases to be. So with the passing of the Czar and his Empire, the relationship was severed. Lithuania proclaimed her independence February 16, 1918.

Her territory is equal to that of the New England States. She has population of five million people. The rights of the minorities are respected in fact. There are ministers of White Russian and Jewish affairs in the Cabinet.

The country is wholly self-supporting. There are no foreign obligations excepting a small debt to America amounting to approximately \$7,000,000 for goods purchased from the Liquidation Commission in France. This soon will be liquidated just as soon as Poland ceases her unjust and illegal invasion of Lithuania, and when she withdraws her troops from Lithuania's territory, Lithuania will reduce her army and pay her obligation.

Lithuania has been recognized de jure by Italy, Germany, Russia, Latvija, Esthonia, Argentina and Mexico, de facto by England, France, Norway, Sweden, Denmark, Finland, Holland, Czecho-Slovakia and others.

There are at least one million Lithuanians and sons and daughters of Lithuanians in the United States who are deeply hoping that the aspiration of Lithuania – to be recognized by America – will soon be realized. They have gathered a petition of One Million signatures which is presented to you here with, asking for America's recognition of Lithuania. To this and we beg Your Excellency's sincere consideration.

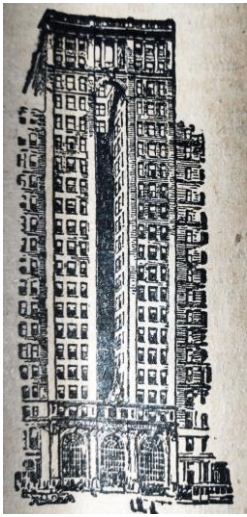
Sincerely and respectfully submitted.

The Committee to the President: Dr. E. G. Klimas, Rev. J.J. Jakaitis, A. Ivaškevičius, J.J. Hermanovicz, A. Skritulskis, J.J. Elias.

Warren G. Harding, President of the United States.

Tėvynė 1921: Niujorkas

- Mieste yra 5,800,000 gyventojų. Vienam bloke užimančiame ketvirtainę žemės akro gyvena 5,000 žmonių.
- Čia gyvena Amerikos turtingiausi žmonės ir čia yra didžiausių vargulių, kurie miršta iš bado gatvėje.
- Centrinis Parkas, kurio įkūrimas kainavo \$6,000,000, šiandien vertas vieno bilijono dolerių.
- Kas 15 minučių subvėmis pervąžiuoja 68 tūkst. pasažierių už kiekvieną skaitant po 5 centus.
- 281 tūkst. ne jaunesnių 10 metų amžiaus nemoka rašyti jokia kalba.
- Policija suėmė šešis italus priklausančius slaptai žmogžudžių kuopai

užsiimančiai žmonių užmušinėjimu už atlyginimą. Jie naudoja \$200,000 fondą suareštuotų bendrų apgynimui teismuose.

- Ateivybės viršininkai sugavo 40 kyniečių - „aklų pasažierių“ neturinčių dokumentų. Spėjama, kad tam tikra kyniečių organizacija įgabena Amerikon neleistiną „gyvą kontrabandą“.

Parodos tikslas yra pristatyti visuomeni iliustruotą istoriją, kuo įvairios tautystės prisidėjo prie Amerikos pastatymo, jos industrinio ir kultūrinio išsivystimo. Parodoje dalyvauja 33 tautos. Kiekvieną dieną esti atskirų tautų surengta programa. Lapkričio 6 diena buvo paskirta Serbams, Lietuviams ir Rumunams. Lietuvių programoje p. Jankaus vedamas apie

100 ypatų choras sudainavo keturias dainas. Sužavėta publika prašė aploclimentais pakartoti Karvelėlio dainą. Po dainų sekė tautiniai šokiai: „Noriu miego“ ir „Suktinis“. Lietuvių choras sudainavo Lietuvos ir Amerikos himnus ir užbaigė vakaro programą. Publikos buvo keli tūkstančiai.

Pirma Lietuvaitė Advokate: Tautos kultūrą saikuojant, atsižiūrima į tai, kiek joje yra inteligentijos. Ligšiol mūsų kultūra ėjo persilaužimo laipsnį, nes iš neturtingų šeimynų kilęs jaunimas per didelius vargus žengė į apšvietą, tiesė pamatus tautinei

kulturai. Dabar galima pasidžiaugti dideliu skaičiumi žmonių įgijusių aukštesnių mokslų laipsnius. Prie Amerikos apšvietunijos burio reikia priskaityti panelę Zuzaną Puišutę-Puishea, kuri šiuosmet pabaigė mokslą ir aplaikė advokaturolaipsnį.

Princetono Universitetas išleido prof. H. H. Bender paruoštą knygą „A Lithuanian Etymological Index“, kurioje jis pripažįsta lietuvių kalbą esant labai artima seniausiam pasaulyje Sanskrito kalbai. Prof. Benderio prolekcija „Ar Europos kalbos paeina iš Azijos?“ davė progos „New York Times“ parašyti editorial, kuriame rašoma, kad seniausių kalbų liekanas tenka patirti tik lietuvių kalboje.

Sausio 4 d. įvyko pirmo rytinėse valstijose lietuviško banko – Baltic States Bank – atidarymas (294 Eight Ave., New York, N.Y.) Pažymėtina, kad B. S. Banko kapitalas yra išimtinai lietuvių rankose, ko iki šiol dar nėra buvę Amerikoje.

Pirmoje dienoje buvo deponuota suvirš \$100 tūkst. persiuntimui į Lietuvą ir priimta suvirš \$250 tūkst. auksinų.

Baltic States Banką, kaipo depozitory, pasirinko Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, Lietuvos Atstovybė Amerikoje, įvairios Brooklyno, New Yorko ir kt. draugijos.

Lapkričio 13 d. Cooper Union salėje įvyko New Yorko, Brooklyno, Newarko ir apielinkių lietuvių surengtas protesto mitingas prieš lenkų terorą Vilniuje ir jų okupuotoje Lietuvos dalyje. Mitingui pirmininkavo kun. A. Milukas, kalbėjo „Garso“, „Tėvynės“, „Vienybės“ redaktoriai ir Kongresmenas W. M. Chandler. Priimtos protesto rezoliucijos, kuriomis krepiamasi į Prezidentą Hardingą, Valstybės Sekretorių Hughes, New Yorko kongresmanus ir senatorius, kad Suv. Valst. valdžia užtartų kankinamus Vilniaus lietuvius.

LIETUVA

Naudokimės proga: Mokslas yra reikalingas ir mokintis niekuomet nėra vėlu. Mass. Valst. senai laikomos ateiviams gerai sutvarkytos vakarinės mokyklos, kuriose mokinama veltui. Štai, žydų vakarinėje mokykloje pamatysi nuo 15 metų kūdikių ligi žilabarzdžių senelių. Jų moterims skiriamos klasės visuomet užpildytos. Gi lietuvių mokykla yra tuščia. Iš rudens susirenka viena kita klasė, tačiau į pabaigą lieka tik nepilnamečiai. Tuo pačiu laiku pilnos pakampės gražaus jaunimo savo brangų laiką leidžia menkniekiams. Vėliau pasižūri į gyvenimą ir matai mūsų brolius dirbant sunkiausius darbus, nes nemokėdami rašyti ir skaityti angliškai, negali užimti aukštesnių vietų, o galėtų tai pasiekti, nes yra teisingi, darbštūs ir ištvėringi. Viskas, ko trūksta, tai – mokslas.

Šiuomet New Yorko miesto Apšvietos Taryba skyrė pinigų suorganizuoti ateiviams vakarines mokyklas. Amerikonai besirūpindami ateivių švietimu turi aiškų tikslą – amerikonizacija. Tačiau lietuviai yra tvirtos tautinės dvasios ir vakarinė mokykla jų neištautins. Taipogi čia yra gera proga išmokti reikalingų dalykų. Kiekvienoje kalboje mokslas prasideda nuo A, B, C ir skaitliavimas nuo 1, 2, 3. Pagaliau, norėdami naudotis šios šalies privilegijomis, mes privalome žinoti valstybinę kalbą. Vakarinėse mokyklose gauname tinkamą progą tai kalbai išmokti. Lietuviai! Eikime mokintis!

Tėvynė 1921: Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

ŽEMAIČIO

ATSISĀUKIMAS

„Brolią Žemaičių! Untą veizėkit: SLA Prezidentis – dzuks; SLA Vice-Prezidentis – dzuks; vyns lžda Globėjas – dzuks. Taipgi ir kiti Pildomosios Tarybos narių pusdzukia, išskyriant vyną broli žematėli. Unt gala ir pats „Tėvynės“ redaktorius – dzuks! Jei mes

apsileisma ir savą veiklumą neparodisma, ta mums nebliks vytas nē pačiame Susivienijime. Anie mus išgins kur pipirą aug. Užtatą brolią žemaičių stokim visi kai vyns prie darba! Dabar, kumet tokia gera proga pasidarbuti SLA labui konkursą laiku, tata nepraleiskim progos. Kykvynas žematis butiną tur laimēt pirmą dovaną ir visumet bedirbdams turi stengtis kuduogiausią žemaičių prirašyti pri SLA, tad trumpoje ateityje įstengsma šitą prakilnią organizaciją paimti į sava rankas. Musų obalsiu tur but: žemaičių tur valdyt dzukus! Žemaitis.”

S. L. A. Penkiolika tūkstančių žmonių kas savaitė į jas pasižiūri ir gėrisi; penkiolika tūkstančių vienoje šeimynoje narių su obalsiu: vienas už visus — visi už vieną!

Naudingas Nutarimas: 136 kuopa nutarė susirinkimus laikyti su „pamarginimais“, t.y. surengti programėlį susidedantį iš prakalbų, paskaitų, monologų, eilių ir kt., kurio išpildymas užimtų neilgiau valandos laiko. Žinoma, reikia daboti, kad į kuopos susirinkimus nebutų velkami netinkami dalykai, kurie užgauliotų narių religinius, tautinius ar politinius įsitikinimo jausmus. Visuomet galima turėti užtekinai medžiagos, kuria pasigėrės kiekvienas SLA narys ir stengsis visomis išgalėmis ateiti į kiekvieną kuopos susirinkimą.

Atsižvelgiant į didelę bedarbę ir nepastovias sąlygas šalyje, SLA Konkursas buvo gana sėkmingas. Užsiregistravę organizatoriai dirbo su dideliu entuziazmu ir konkurso metu buvo prirašyta 1,320 naujų narių.

SLA. KONKURSAS

Ėė vyručiai — juokų nėra, kuomet žemaičiai susikerta su dzukais. Tai yra du ekstrimistiškiausi elementai lietuvių tau toje: žemaičiai ramūs, lėti, o dzukai smarkūs, karšti. Ir jei šituo du ekstrymu susisieki, tad broliai kapsai, guogai, zanavykai, vabalinkai, aukštaičiai ir kt. traukitės iš kelio, nes du milžinu susirėmė, kurie be mažiausios abejonės parodys, kaip reikia organizuoti naujus SLA. narius!

Pirmo SLA Apskričio Išvažiavimas: Žmonės anksti pradėjo rinktis į „Lake Side“ Parką. Vieni važiuo trukiais, kiti automobiliais, dar kiti trokiais ir kitokiais vežimais. Iš visos apielinkės buvo galima matyti lietuvių, o tuli buvo atvažiuoję iš toli. Apie pietus suvažiuosiu žmonių buvo tūkstančiai, kurie prie skanių gėrymų ir valgių gražiai linksminosi ir smagiai laiką leisdami laukė prasidedant dienos programos. Kur pažvelgsi, ten matai pažįstamus ir sueini tokius, kurių per ilgą nebuvai matęs, kas priduoja žmogui linksmumo. Gi tie žmonės susirinkę linksmi šnekučiuojasi ir pagirtina, kad nebuvo galima išgirsti ginčų neigi piktų žodžių. Visi, rodosi, būtų patys geriausi žmonės susirinkę ir gražiai sau laiką leidžia.

S. L. A. ČARTERIS UŽ-REGISTRUOTAS NEW YORKO VALSTIJOJE.

Dešimties metų pastangos antgalo atnešė pageidaujamas vaisius. S. L. A. čarteris tapo užregistruotas New York'o valstijoje 14 d. Spalių, 1921 m. Tai yra džiuginanti žinia ir didelis laimėjimas.

DŽŪKO ATSAKYMAS

„Perskaitęs pono žemaičių atsisaukimą, negaliu nucylēt neatsiliepis, kad jisai bereikalingai kalatojasi iš piktumo prieš dzukus. Kas kaltas, kad dzukai smarkūs vyrai ir jei kokį darbų pasiima dzirbci, tai dzirba tep, kad net viskas braška! Macyk broli žemaičiai, kad musų

„tautoje“ nėra tokių žmonių, katrie vienų sakytų, o kitų darytų, dėlto mums ir sekasi užkopci į pacias gyvenimo viršunes. Taigi ir SLA konkurse mes paimsime viršų! Mat mes jokiais tuščiais dzindzilikais rėdzycis nenorime. Musų žodzis, tai darbas. Aš jau turu arcis šašasdešimts naujų narų, ir dzėkui Dziewui už prailginimų konkurso, dasivarysiu iki šimcinės. Šimcinukė naujų SLA narų gauci, tai geram dzukui ciek raiškia, kiek pypkė išrukic. To reikalauja ir mūsų pacių unaras! Dzukas iš pacų Lazdijų.”

- SLA Pild. Taryba: Prez. – St. Gegužis; Vice-Prez. – V. Kamarauskas; Sekr. – P. Jurgeliūtė; Išdin. – T. Paukštis; Išdo globėjai – T. Astramskas ir J.M. Danielius; Dakt.-Kvotėjas – Dr. F. Matulaitis.
- SLA namai buvo apdrausti - mūrinis \$15,000, o medinis \$3,000. Abu namai buvo iš lauko nutepioti ir dabar abu aprūpinti keliems metams.
- 1921 m. yra pirmieji metai nuo 1917 metų, kad Lėšų Fonde liko perviršis. Reikia pasidžiaugti, kad neturime deficito.
- Ar žinojote, kad SLA oficialiai dalyvavo visuose politiniuose Amerikos lietuvių seimuose, kurie buvo šaukiami Lietuvos reikalais.

Aukštųjų Mokslų Draugija: Gavę Tamstų auką 25,335 auks. ir laišką Aukštieji Kursai išreiškia *Susivienijimui Lietuvių Amerikoje* širdingą padėką. Sunkūs laikai, kuriuos Lietuva pergyveno, skaudžiai palietė mūsų jaunuomenę, kuri paskutinius karo metus neturėjo galimybės lavintis. Galop didelėmis pastangomis pasisekė įkurti senai lauktą ir pageidaujamą Aukštąją Mokyklą. Knygų ir kitų mokslo priemonių trūkumas sudaro daug kliūčių mokslą eiti, todėl Tamstų auka yra mums labai brangintina. Su tikra pagarba, *Tadas Ivanauskas, Aukštųjų Kursų vadovas, Kaunas.*

Tėvynė 1921: Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

SLA. REIKALAI

SLA organizatorius Tamas Astramskas pirmas sumanė steigti Prieglaudos Namą su kolonija, kad žmogus sulaukęs senatvės arba nustojęs sveikatos turėtų tinkamą užuovėją. Nuo 1903 m. kiekvienam Seimui iš įvairių kolonijų buvo priduodami reikalavimai steigti Prieglaudos Namą. Šiai kilniai minčiai atsirado pritarėjų ir pasiūlymų jos įgyvendinimui.

Kuriant Prieglaudos Namą yra numatoma, kad SLA galės įkurti ir užlaikyti įstaigą vien aukomis ir narių laisva valia mokomomis mokestimis. Kai nariams bus uždėtas priverstinis mokestis, tai P.N. Fondas pastoja oficialiu SLA fondu į kurį pradeda *kištis* valstijų apdraudodos departamentai. Jei kuopos pravesių narių tarpe agitaciją, kad sekančiais metais kiekvienas narys užsimokėtų po \$2.00 kaipo auką į P.N. Fondą, tai sužinotų kaip nariai atsineša linkui tokių mokesčių. Seimas-gi matydamas kaip šis dalykas stovi kuopose, žinotų kaip pasielgti. *Senas Socialistas*

P.N. Komisijos Pirm. P. Dėdynas atliko susinešimus su Žemės Ūkio Turtų Ministerija, iš kur gautas atsakymas, kad Lietuvos valdžia paveldija steigti prieglaudos namą Lietuvoje ir pasižada *remti* tą garbingą amerikiečių tikslą. *V.M.Č.*

Pernai buvo siūlomas pardavimui grafo Kaizerlingo dvaras prie Panevėžio ir du namai Panevėžy, viso suvirš 800 dešimtinių ir apie 200 dešimtinių miško. Už visą turtą reikalauta 1 mln. auksinų, kas tuo metu būtų apsiėję \$21.000. Tačiau, niekas nedrįso pirkti tų dvarų, nes buvo laukiama, kad Lietuvos Steig. Seimas konfiskuos didelių dvarininkų žemes. Šį pavyzdį paminėjau, kad SLA nariai žinotų, kaip *lengvai* galima įsigyti žemės plotą Lietuvoje turint amerikoniškų dolarių. Antra, leiskime, jog namo įrengimui reiktų apie \$40.000, imant dabartinį auksino kursą, tai padaro apie 2.4 mln. auksinų, o tokios sumos, gerbiamieji užtektų puikiausio P.N. įrengimui ir dar apie 1 mln. paliktų rezerve, kaipo „endowment“, kurio procentai būtų namo palaikymui, remontui, gerinimams etc. *V.K. Račkauskas*

SLA užmanytas Prieglaudos namas yra grynai labdarybės darbas. Mūsų sumanymas tiktai SLA narių jėgomis tegali būti įvykintas. Andai, New Yorko biedniausioje žydų apielinkėje ant East Side buvo atidarytas naujas ligonbutis apsiėjęs žydams \$235 tūks. Tos apielinkės žydai per kagalus kas savaitė mokėjo po 1 centą ligonbučiui steigti. Jie pavadino jį Penny Hospital. Pinigai buvo renkami per tris metus. Tuo būdu susidarė *kapitalas*. Dėlko mes to negalėtume padaryti? *V.K. Račkauskas*

Kiek man žinoma, tai lenkai turi vieną prieglaudą Chicagoje, o kitą Buffalo, N.Y. Nors jos įkurtos su keliais šimtais tūkstančių dolarių, toli gražu, kad jose kiekvienam norėtųsi gyventi. Nemažai yra atsitikimų, kad globojami žmonės pabėga iš jų naktimis, mat stoka lėšų viską tinkamai užlaikyti. Taigi, jei lenkai šioje brangumo šalyje nepajėgia savo prieglaudų aprūpinti, tai mums negalima nei svajoti apie steigimą prieglaudos Amerikoje, jai *vieta* – Lietuvoje. Ten yra geros sąlygos garantuojančios prieglaudos išsilaikymą. Tik vieta jai ne arti Vilniaus, bet Žemaitijoje, kur ne taip pavojinga. Pagaliau, reiktų palaikyti su steigimu, kol nusistovės Lietuvos politinė ir tarptautinė padėtis. *K.A. Arlauskas*

Tvirtinimas, kad mums prieglauda nereikalinga, nes yra užtekinai valdiškų, yra nevykęs argumentas. Tas gali tvirtinti, kam neteko patirti kokiose aplinkybėse svetimtaučiai globojami valdiškose prieglaudose. Savieji yra pirmesni už svetimus – tai yra natūralus *instinktas*. Užtai amerikonių kaltinti netenka, kiekvienos tautos žmonės panašiai pasielgtų. SLA nariai patekę savo organizacijos prieglaudon, nesulyginamai geresnėse sąlygose būtų globojami. Jie turėtų galimybę pasiskusti, kad netinkamai globojami. Dauguma nemoka susikalbėti anglų kalba, o antra, niekas domės nekreips į jų skundus. Valdiškose prieglaudose gauni atsakymą: nepatinka – gali išeiti. SLA nariams jų organizacijos prieglaudoje šito pasakyti negalėtų, nes jie turi teisę reikalauti tinkamos globos. *Senas Socialistas*

Nuo pat pradžių šio sumanymo finansavimas paremtas vien aukomis. Dauguma SLA darbuotojų nori vien tuo keliu eiti ateityje. Tačiau, tokis planas neduoda *garantijų*, kad reikalaujama pinigų suma bus sukelta. Aukos nėra rimtu pagrindu ten, kur reikalaujama apibrėžtos sumos pinigų. Aukomis galima remti tiktai tokis žygis, kuriam kiek aukų gausi, tiek užteks. Čionai-gi reikalingas planas, kuris laiduotų, kad į tokį laiką susidės tiek pinigų. Taigi, aukas, pramogų dovanas ir kt. galima palikti P.N. fondo padidinimui, tačiau pagrindiniu P.N. įkūrimo ir užlaikymo šaltiniu, reikia surasti neabejotinos vertės dėsnis laiduojantis, kad reikalaujama pinigų suma bus. *Senas Socialistas*

Jonas Vileišis — pirmas Lietuvos Atstovas Amerikoje išvažiudamas Lietuvon sykiu su savim išvežė Amerikiečių dovanotą Laisvės Varpą!

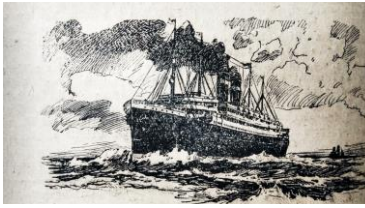
Jau kelinta diena plaukiu Atlantiku. Didžulis Olympic laivas veža daugybę žmonių, įvairių valstybių didžponių rinkinį pirmoje klasioje. Žinau, antroje ar trečioje klasiose yra lietuvių. (...)

Platusis Atlantikas kaip tarpukelis. Plaukia eilė minčių... Žmonija yra suradusi naujų išradimų, sugalvojusi naujų minčių savo tvarkymui, kad nesinori tikėti, jog mūsų tautai prisieis kartoti gyvenimo formas, kurias yra pragyvenusios kitos tautos. Savotiška plieninė būtinybė išsivystyti iš ramaus natūralaus į kapitalistinį ūkio vedimą. Eiti pamažu, nustatytu keliu ir tempu iki prieisime, kad Lietuvos miestuose gyvens pusė ar daugiau tautiečių.

Jeigu yra tokia būtenybė, ar tai reikštų, kad mes visados turėsime eiti gale kitų, kartoti obalsius, jauninti idėjas, kurios svetur yra pasenėjusios, atgyventos. Tuomet Lietuva negalės pagaminti kas yra brangu visam pasauliui, negalės pasilikti pasaulyje kaip vadovaujanti arba naujos idėjos skleidėja. Visados kartoti kas buvo kitų daryta ir niekuomet nearti, neplėsti naujų dirvonų? J.Vileišis

Tėvynė 1921: Europa

Lietuva per savo atstovybes kitose šalyse išsiuntė memorialą apie Lietuvos politinę ir ekonominę padėtį ir prašymą pripažinti Lietuvos Respublikos nepriklausomybę.

PRIPAŽINO LIETUVOS RESPUBLIKĄ DE JURE.

Vasario mėn. Latvija ir Estonija laimėjusios Antantės de jure pripažinimą tuoj pripažino Lietuvą ir tuom išreiškė kaimynų draugiškumą. *Kovo mėn.* Argentina ir *Gegužės mėn.* Meksika pripažino Lietuvą tuom parodydamos užuojautą Lietuvos Respublikai. *Gegužės 6 d.* Briukselyje P. Hymans Tautų Sąjungos vardu deklaravo Lietuvos suvereniteto pripažinimą. *Rugpjūčio mėn.* artėjant Tautų Sąjungos plenumo posėdžiams Šveicarijos Respublika pripažino Lietuvą ir sustiprino Lietuvos tarptautinę padėtį. *Rugsėjo 22 d.* priėmus Lietuvą Tautų Sąjungon, Švedija ir Norvegija, *Spalio mėn.* – Danija, Olandija, Suomija, *Gruodžio mėn.* – Brazilija pripažino Lietuvą de jure.

Balandžio mėnesį Briuselyje, tarpininkaujant Tautų Sąjungai, pradėtos derybos sureguliuojančios Lietuvos ir Lenkijos teritorinius ginčus ir politinius nesutarimus. Nepriėjus bendros nuomonės, derybos nutrūko ir buvo atnaujintos rugsėjo mėnesį Ženevoje.

Vilniaus Klausimas Tautų Sąjungoje: Rugsėjo 20 d. Ženevoje Tautų Sąjungos Taryba išklausiusi Lietuvos ir Lenkijos atsakymą priimti Belgų Užsienių Reikalų Ministerio P. Hymanso pasiūlymus ginčo išsprendimui, išbarė abi puses ir vienbalsiai nutarė priimti Hymanso planą, kuris padaro Vilniaus sritį autonomišku kantonu Lietuvos valstybėje. Taryba perdavė nuosprendį Sąjungos plenumui prašydama jo užtvirtinimo. Vėliau, šešių komitetams nubalsavo priimti Lietuvą į Sąjungą.

Tarybos posėdyje pasižymėjo Anglų atstovo A. J. Balfour kalba. Jis kaltino Lietuvą ir Lenkiją, bet ypatingai pastarąją už tai, kad reikšusi norą teisingam susitaikymui, tuo pačiu laiku leidžia gen. Želigovskui su 30,000 kariuomene laikyti Vilnių, nepaisant, kad Sąjunga ir didžiųjų valstybių užsienių ministeriai protestavo prieš. „Kuom yra šitas neaiškus generolas?“ klausia p. Balfour. „Lenkų karžygis turintis teises prie karūnos ar Lenkų maištininkas, kuris turi būti kariškojo teismo nubaustas? Jis yra vienu arba kitu. Lenkų valdžia neatsakė šito klausimo.“ Beveik kiekvienas Tarybos narys išreiškė, kad Lenkija stokoja teisingumo dvasios. Lenkų delegacijos pirmininkas Prof. S. Askenazy pareiškė, kad jis turi savo valdžios įsakymą nepriimti Hymanso sutaikymo plano.

- Gegužės 31 d. Vokietijos skolas siekė 478.3 bil. markių. Geležinkelių, pašto deficitas ir Antantės Okupacinės kariuomenės užlaikymas Vokietijos teritorijoje žymiai padidins Vokietijos skolas.
- Budapešto miesto valdžia paskelbė, kad kasdien dėl bado ir šalčio nusižudo po 15 žmonių.
- Pastaruoju laiku apsiereiškė plėšimai ir žudynės. Pereitais metais Paryžiuje buvo areštuota 45,000 plėšikų, iš kurių 10 nuošimčių yra nepilnamečiai.

Neramumo dvasia: Įsisiūbavęs pasaulis negali nurimti ir naujo karo šmėkla vėl grūmoja, tarsi žmonija užmiršo karų atnešamas baisenybes. O gal pasaulis su-barbarėjo ir negali apsieiti be žudynių? Ateina žinių iš visų kraštų, kad viešpatuoja neramumo dvasia. Kalbama, kad Rusai rengiasi pradėti karą iškart su penkiom valstybėm. Lenkai neduoda ramumo Lietuvai. Prancūzai nesuvaldydami imperialistinių apetitų nuolatos kamuoja Vokiečius, dėlto tempiasi santykiai tarp Prancūzų ir Anglų, nes pastarieji priešinasi galutiniam Vokietijos sunaikinimui. Ginkluojasi Rumunija, Turkijos nacionalistai, Japonija. Dauguma žymių diplomatų nuogaštuoja, kad einama prie pasaulinio karo atnaujinimo. Kame glūdi to viso priežastis?

Antantės ir Tautų Sąjungos šalininkai pasaulio neramumo priežastimi laiko Rusijos bolševikus ir Vokietiją. Tačiau arčiau pasižiūrėjus, svarbiausias šian-dieninių pasaulio neramumų pagrindas yra Antantės agresyvus nusistatymas link nugalėtųjų valstybių. Kiekvienas *militarizmas* ir *imperializmas* yra tvirčiausias pasaulinių nesutikimų kurstytojas. Koks skirtumas, jei vietoje buvusio Vokietijos junkerių militarizmo šiandien įkurtas Prancūzų ir Lenkų junkerių militarizmas? Todėl ir grūmoja naujo karo šmėkla, kad galutinai palaidojus visokį militarizmą, ar jis būtų vokiškas, rusiškas, lenkiškas ar prancūziškas.

VILNIUS IR VILNIAUS KRAŠTAS

LIETUVA

Piliečiai, budėkime ir neišleiskime ginklo iš rankų, kol Vilnius bus mūsų. Mes nurimsime tik tada, kai Vilniuje vėl plėvėsuos mūsų vėliava! Tai yra mūsų tautos griežčiausias pasiryžimas. Kas norėtų mūsų valstybės širdį Vilnių išplėsti, tas giliai įžeistų mūsų tautą. O gili tautos žaizda amžinai neužgyja. *Lietuvos Ginimo Komitetas*

- Kovo mėn. Lenkų “nereguliarė” kariuomenė vadovaujama gen. Želigovskio perėjo demarkacijos liniją netoli Vilniaus ir užpuolė Širvintų miestelį esantį Santarvės kontrolės komisijos nustatytoje neutralioje zonoje.
- Iš Liepos 25 d. į 26 d. ties Dėksnių kaimu lenkų kareiviai šaudė ilgą laiką, paskui sušaukė kaimo gyventojus ir privertė pasirašyti raštą, kad Lietuvos kariuomenė buvo užpuolusi lenkus.

Vilniaus Baisenybės: Iš Liepos 31 d. į Rugpj. 1 d. Vilniuje apie 200 persirengusių karininkų, žandarų ir šnipų apsupo Lietuvių Prieglaudą Subačiaus gatvėje, ir sulipę per tvorą, įpuolė į vidų. Vi-sa iškratė, išvarė mokinius ir prieglaudos tarnautojas, kvotė ir prašė prisipažinti, kad jie atvažiavo mokyti komunizmo, vėliau vertė neskaičius pasirašyti protokolus.

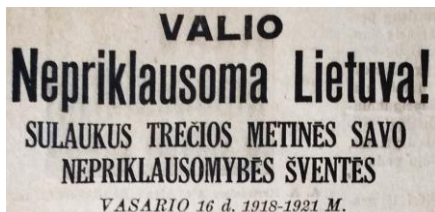
Kasdien sekė nauji žygiai prieš lietuvių įstaigas. Uždaryta Vilniaus Lietuvių Mergaičių Gimnazija dėl rusifikacijos, nors buvo pranešta, kad gimnazijoj bus dėstoma lietuvių kalba nuo pirmos klasės. Per savaitę lietuvių laikraščiai gavo sumokėti 90,000 markių pabaudų. Iš valstybės įstaigų tarnautojų ir gelžkeliečių reikalavo priesaikos Lenkų valstybei. P. M. Biržiškos vedamoje Vytauto Didžiojo Gimnazijoje uždėtos antspaudos ant durų.

Tėvynė 1921: Lietuva

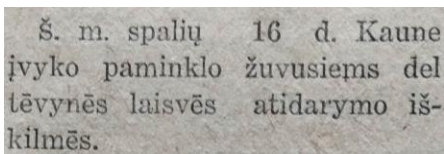
LIETUVA

- Lietuva turi gyventojų daugiau negu Norvegija, Danija, Graikija arba Šveicarija.
- Steig. Seimo svarstymui įteiktas biudžetas: pajamos – 673 mln. auks., išlaidos – 886 mln. auks. (daugiau kaip pusė sumos tenka Krašto Apsaugos Ministerijai), deficitas bus padengtas vidaus paskola.
- Gyvenimui pabrangus darbininko uždarbis pakilo iki 50 pūdų imant rugių valiuta, tai atitinka normą prieš karą. Nedarbo Lietuvoje kaip ir nėra.
- Karo metu buvo sunaikinta 79,090 trobesių!
- Mokslo metų pradžioje buvo 51 gimnazijos ir progimnazijos rūšies mokykla su 13,000 mokinių.
- Gegužės mėn. iškritę karvelio kiaušinio didumo ledai sunaikino javus Rokiškio, Biržų-Pasvalio aps. Gyventojai liks be duonos ir sėklos. Ledų buvo Trakų, Kėdainių, Mažeikių, Marijampolės apskrityse.

Mano nusimanymu, 1918 m. vasario 16 d. buvo tat reiškus Lietuvos demokratijos laimėjimas, tos demokratijos, kuri kovoje už savo krašto teises neprileidžia jokių žeminančių ją kompromisų...Jonas Vileišis

Iš Vokietijos lig šiol nėra gražinti visi lietuviai belaisviai patekę nelaisvėn kaip Rusų kareiviai. Nemažai belaisvių tarnauja pas ūkininkus, kurie nenori jų atleisti nuo darbo. Lietuvos pasiuntinybė Berlyne deda visas pastangas belaisvių suradimui ir grąžinimui Lietuvon.

Spalio 14 d. Kaune įvyko tūkstantinės minios protesto mitingas prieš lietuvių persekiojimus Vilniuje. Mitingas išnešė nutarimus: protestuoti visame pasaulyje prieš lenkų elgimąsi Vilniuje; reikalauti Lietuvos vyriausybę išrūpinti didžiųjų valstybių globą Lietuvos piliečiams lenkų okupuotoje Vilniaus srityje; protestuoti prieš P. Hymanso projektą; šaukti visuomenę nepasiduoti provokacijai nei keršyti lenkams Lietuvoje.

VILNIUS IR VILNIAUS KRAŠTAS

Iš Vilniaus atvykęs asmuo papasakojo, kad gyvenimas ten apmiręs. Kasdien duona eina brangyn. Produktai įvežami kontrabandos būdu. Darbininkams nėra darbo, tiktai batsiuviai ir siuvėjai gauna kai kada darbo. Intelektiniai ir tarnautojai badauja. Po 9 val. vakaro miestas esąs išmiręs, nes niekas nesąs tikras, kad nenuvilks kailinių ar milinės, nenuaus batų gatvėje. Gudai ir žydai nutarė nedalyvauti rinkimuose į Vilniaus Steigiamąjį Seimą.

KLAIPĖDOS KRAŠTAS

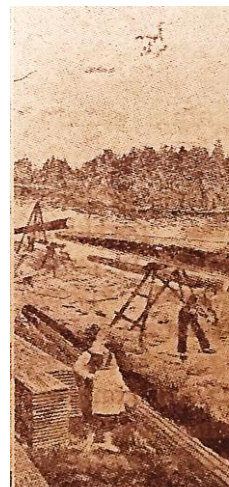
Socialistų partija įteikė Lietuvos kariuomenės atstovybei raštą, kuriame nuo visų Klaipėdos krašto gyventojų prašoma priglausti Klaipėdos kraštą prie Lietuvos. Rašte pareiškama, kad Versaliaus taikos sutartyje Vokietija atsisakė nuo Klaipėdos krašto, kuris pats savaime negali išsilaikyti.

Valstybinio universiteto reikalas yra begalo svarbus ir neatidėliotinas. Tuo tarpu klerikalai iškišo “katalikišką universitetą” ir ragina katalikus dėti aukas tik pastarojo įkūrimui. Štai kun. J. šitokį patarimą duoda: “Konfratai! Pažiūrėkite! Mes stokojame įvairių specialistų – gydytojų, inžinierių, agronomų, technikų ir pan. Turime daug valdininkų, bet mažai specialistų. Šiandieną, kai inteligentų saujalės sumanymu iškilo pageidaujamo universiteto klausimas, mes šaukiame: “šalin matematikai, inžinieriai ir t.t., užleiskime vietą universitete ir mes pagaminę kunigų daktarų valdysime šalį geriau negu įvairūs pasauliniai specialistai.” Mums yra lengviau išsiųsti galiuosius draugus į užsienį baigti aukštesnįjį mokslą. Konfratai, būkite toliau numatą.”

Beskaitant J. Tumo-Vaižganto *Škicai-alkooliu* gauni įspūdį, kad girtuoklystė Lietuvoje suėmusi pražūtingais nagais darbininkus, ūkininkus, valdininkus, kariuomenę ir beveik visą mūsų inteligentiją. Galima spėti, kad p. Vaižganto *Škicai-alkooliu* truputį išpūsti, tačiau vis viena baisu darosi, kad visa tauta mirksta alkoolio nuoduose, kurie ne vienos šalies armijas dezorganizavo, ne vieną tautą pražudė. Laikas apsižiūrėti Lietuvos piliečiams ir alkoolio nuodus išguiti kur pipirai auga!

Balandžio 2 d. iškilmės Palangos pajūryje, kuris Kovo 31 d. buvo perimtas Lietuvos Valdžios žinion. “Mūsų Valdžios atstovai ir kariuomenės dalis atvyko prie neutralios zonos sienos. Juos sutiko Palangos Valdybos atstovai, kuriems sienų komisijos atstovas Yčas su armijos vadu gen. Žukausku ir Lietuvos Vyriausybės atstovais priešakyje įteikė Tautos vėliavą. Palangos gyventojai širdingai sutiko mūsų kariuomenę ir vyriausybės atstovus, kurie žengė apibarsdami žolynais tarp žaliuomynų girliandų. Ant Birutės kalno buvo iškelta Valstybės vėliava. 31 gaubicų šūvis pagerbė iškilmes. Visi nuvyko pasveikinti jūrą.

Tūlas pilietis rašo: “Lietuvos aukštieji ir žemesnieji valdininkai niekina lietuvišką kalbą. Kur tik pasisuksi įstaigose, išgirsi juos savo tarpe kalbančius rusiškai ar lenkiškai. Kai kurie teisins tokį elgesį internacionalumu, kad dabar ne nacionalizmo gaidynė, bet plačiausio demokratizmo metas. Tačiau pačiose demokratiniausiose valstybėse įstaigų valdininkai eidami pareigas vartoja tos šalies valstybinę kalbą, ne svetimą.” Laikas parodyti, kad lietuvių kalba Lietuvoje turi būti pirmoje vietoje ir visų gerbiama.

Tēvynē 1921: Rusija

Badmetis Rusijoje: Sausmetis beveik galutinai sunaikino javus devyniose Rusijos gubernijose. Apie 25 mln. žmonių atsidūrė prieš bado pavojų. Visa Rusijos spauda mėgina nurodyti būdus, kaip sušelpus nelaimingus žmones.

Suv. Valst. Pulk. Haskell apvažinėjęs bado ištiktas vietas Rusijoje pareiškė, jei nebūs suteikta pagalba, tai šią žiemą išmirs apie 5 milijonai baduolių.

Į Lietuvos Visuomenę: Didelis badas ištiko Rusijos gyventojus. Lietuvos visuomenė Rusijos gyventojų tarpe turi tūkstančius pabėgėlių ir tremtinių, Pavolgyj gyvena daugybė mūsų tautos žmonių, kurie laukia bado mirties. Saratovo gubernijoje yra Černaja Padina, Litovka ir Talovka kaimai gyvenami lietuvių ištremtų 1863 m. Juose gyvena apie 1000 suaugusių ir 2 kart tiek vaikų. Atvykęs Černos Padinos klebonas praneša, kad „dauguma minta duona maišyta su šaknimis. Viena dalis jau išvažiavo su arkliais be jokio leidimo link Lietuvos.“ Pakeliui arkliai ir patys žus. Lietuvos Raudonasis Kryžius yra pasiryžęs padėti jiems sėklomis, bet kreipiamės į visuomenę: ir jūs prisidėkit! Padėkite gelbėti saviškius. Badą turi kiekvienas suprasti, nes vienais metais prie vokiečių žiūrėjęt badui į akis. *Liet. Raud. Kryžius*

Stebėtina lietuvių geraširdystė ir dosnumas. Mūsiškiui vietoj pagelbos – špyga, o Rusijos mužikui lietuviu ranka suteikia auką riešukučiomis. Ką jūs darot? Pamišote lietuvius mirštančius nuo bado ir ligų Rusijos gilumoje, bet pamenat Rusijos mužiką? Nesakyčiau nieko, jei SLA nariai atlikę priedermę link savo brolių likučiais šelptų buvusius engėjus. *LD TĒVYNĖS Redakcijos pastaba:* Tiesa, Rusijos caro valdžia daug kruvinių scenų surengė mūsų tėvynėje, kad amžiams palaidojus Lietuvos žmonių tautinę sąmonę kraujuose, kad išplėšus meilę ir prisirišimą prie gimtojo krašto. Tačiau ar galima visą tautą kaltinti už caro valdžios žvėriškumus? Tas pats Rusijos mužikas kentė nuo caro valdžios. Kuomet šiandien milijonai Rusijos žmonelių badauja ir šaukiasi pagalbos į pasaulį, ar galima nuo jų nusisukti vien dėlto, kad buvusi šalies valdžia mus kankino? Ar būtų žmoniška, jei lietuviai keršintų kuomet tūkstančiai nekaltų kūdikių miršta iš bado?

Jau metai su viršum, kai Lietuva padarė su Rusija taikos sutartį, kurioje įrašyta, kad turi būti gražinami visi norintys grįžti Lietuvos piliečiai pasaulinio karo metu ištremti Rusijon. Sulig nustatytos tvarkos iš Rusijos eina ešalonai su Lietuvos tremtiniais. Tačiau rimti balsai Lietuvos laikraščiuose kalba, kad tarp grįžtančiųjų daugumoje yra žydai ir rusai, kurių nemenkas skaitlius nesą Lietuvos piliečiais.

Iš Novonikolaevsko, Voronežo ir Chersono atvyko ešelonas tremtinių: 332 lietuviai, 793 žydai, 92 rusai, 20 lenkų ir 12 vokiečių. 40 pasirodė ne Lietuvos piliečiai ir gražinti į Rusiją.

• Rusijos bolševikai deda pastangas gauti 5,000 specialistų iš Vokietijos.

Rugsėjo 18 d. Rusų atsovas S. Aralovas sutiko važiuosį per Kauną komisarą L. Krasiną ir supažindino su Ženevos derybų eiseną. Krasinas pareiškė, kad Rusija nepripažins jokios sutarties, kuri eitų prieš Lietuvos suverenumo teises į Vilnių.

Rugpjūčio 22 d. gautas iš Sovietų Rusų Atstovybės Lietuvoje raštas:

„Užsienių Reikalų Ministerio vardu rugpjūčio mėn. 22 d. yra gautas iš Sovietų Rusų Atstovybės Lietuvoje toks raštas:

Giliai Gerbiamas Ponas Minister!
Mano Vyriausybei man pavedus, esu laimingas pareikšti Lietuvos

Demokratinės Respublikos Vyriausybei gilią ir nuoširdžią padėką už suteiktą rusų tautai pagalbą jos sunkią gyvenimo valandą.

Žinia apie Jusų pagalbą buvo Sovietų Rusijoje sutikta dideliu entuziazmu ir suteikė drąsos ir įsitikinimo nugalėti badą.

Pirmoji broliška pagalba buvo padaryta lietuvių tautos, kuri pati dar nėra nusikračius karo padarytų vargų ir kuriai dar iki šiam laikui tenka laikyti įtemptas visas savo jėgas.

Tas atsiliepiamas laiduoja tolimesnį tikro draugingumo sutvirtinimą tarp Sovietų Rusijos ir Demokratinės Lietuvos.

Dar kartą visos Rusijos vardu teikiu gilią padėką ir naudojuos proga pareikšti Jums savo pagarbą ir širdingą prielankumą.

Aralovas,
Įgaliotas Sovietų Rusijos Atstovas Lietuvai.”

Rusijos bolševikų valdžia paskelbė pripažįstanti tautų apsisprendimo laisvę ir sudarė taiką su pakraščiu valstybėmis, o pripažindama jų nepriklausomybę laimėjo kiekvieno pažangesnio žmogaus simpatijas. Kitos Rusų politinės grupės laikosi senosios Rusijos imperialistinio nusistatymo suvienyti federacinę Rusiją. Jei pastarieji atvirai pasisako prieš pavergtų tautų paliuosavimą, tai pirmieji, kaip parodė pastarųjų dienų įvykiai, veidmainiauja. Jie padaro taiką, pripažįsta nepriklausomybę ir prie geriausios progos ginkluota jėga pavergia – taip Rusijos bolševikai padarė su Kaukazo valstybėmis – Azerbaidžanu, Armėnija ir dabar Gruzija. Bolševikai nepateisina įsiveržimo į Gruziją ir šitas žygis pastato juos ant lygios papėdės su *imperializmu*. Kiek pirmiau tikėjome bolševikų pareiškimais ir sutartimis, tiek dabar priseina abejoti jų žodžio ir raštiško dokumento pastovumu.

Šių įvykių akivaizdoje, kas gali laiduoti, kad Rusijos bolševikai prie tinkamiausios progos neužpuls Pabaltijo valstybių? Neveltui Lietuvos laikraščiai nuogaštauja dėl Rusijos bolševikų įsiveržimo pavojaus. Kuomet rusai pultų vieną iš Pabaltijos valstybių, tai nėra abejonės, kad ją lengvai pavergtų, o vienos pavergimas, reiškia tą patį kitoms. Lietuvai, Latvijai, Estonijai ir Suomijai kuo greičiausiai reikėtų įkurti ankštais ryšiais sujungtą federaciją, kad bendromis jėgomis apsigintų nuo puolimo.

Rusijos bolševikai save demaskavo pakraščiu valstybių santykių klausime. Žinant aiškų pavojų, lengviau jį atremti. Lietuvai teks *atsargiau* laikytis linkui Rusijos, nes gali prisieiti Rusams greitu laiku susisiekti su Vokietija ir kas gali laiduoti, kad nepasirinks kelio per Lietuvą, kaip dabar pasirinko kelią per Gruziją, kad susisiektų su Turkijos nacionalistais.

Jau susitinkame!

Dijana Norkienė, SLA Tarybos narė

Atslūgus COVID-19 pandemijai, Gegužės 8 dieną, lietuviams ypatingoje istorinėje vietoje SLA, įvyko susitikimas su Audra Plepyte, Lietuvos nuolatine atstove Jungtinėse Tautose. Balandžio mėnesio pabaigoje ji buvo paskirta Lietuvos ambasadore Jungtinėse Amerikos Valstijose. Į susitikimą su ambasadore atvyko įvairių NY mieste veikiančių lietuviškų organizacijų atstovai. Visi palinkėjo pirmajai moteriai ambasadorei Washington, DC sėkmingo darbo.

Finally, after a long shutdown due to Covid pandemic, LAA had its first live event. New York City Lithuanians had a chance to meet Audra Plepyte – Permanent Representative of Lithuania to the United Nations. As of May, 2021 she became the first woman Lithuanian Ambassador to the United States. Representatives of all Lithuanian organizations in New York came to wish Audra Plepyte best of luck on her new endeavor.

Ambasadore Audra Plepytė kartu su lietuviškų Niujorko organizacijų atstovais. Nuotr.: G. Mikalauskaitė

JAV – LB Niujorko Miesto Apylinkės Bendruomenė

Birželio 19 dieną, SLA kiemelyje buvo surengta Joninių šventė. Trumpiausia vasaros naktis ir daugybė linksmybių! Per Jonines renkame kupolines puokštes, plukdome vainikus, dainuojame ir šokame, ieškome paparčio žiedo, brendame per rasantus žolynus pasitikti saulės.

Folklorinės grupės “Giedula” dainininkės Aušra Buožienė ir Corinna Škėma-Snyder atliko “Ladūto ladūto, ladutela ladūto”, “Mano vainikas juda-bra” ir kitas giesmes.

Joninės! Šokime! Nuotr.: G. Bukauskas

On Saturday, June 19th Lithuanians gathered at SLA’s courtyard to celebrate St. John’s day. The longest day and shortest night is widely celebrated in Lithuania with traditional games, singing and other festivities. Aušra Buoziene and Corinna Skema-Snyder of “Giedula” sang folk songs.

SLA kiemelyje skamba Tautiška giesmė. Nuotr.: G. Skripkaitė

Lietuvos Respublikos Generalinis Konsulatas Niujorke

Jau trylika metų Liepos 6-tą dieną viso pasaulio lietuviai gieda Tautišką giesmę! Šiais metais Lietuvos Generalinis Konsulatas Niujorke vėl pakvietė visus į SLA jungtis prie lietuviško judėjimo. Nepabūgę karšto oro ir artėjančio lietaus, kiemelyje susirinkę lietuvaičiai giedojo “Lietuva, Tėvyne mūsų...”

Every year on July 6th Lithuanians around the world celebrate Statehood Day by gathering to sing Lithuanian National Anthem. This year New York Lithuanians met for a 13th time to continue this beautiful tradition.

Parodų kalendorius / Exhibitions calendar

Aidas Bareikis - Solo Exhibit "Spectropia."
January 9 to February 26, 2021

Aidas Bareikis

SLA ART SPACE

HAPPENSTANCE
Exhibit

RASA VAISVILAITE
BRUNA D'ALESSANDRO
DEBORAH TINT
SIR SHADOW

March 6, 2PM-8PM PM
307w 30th street
New York, NY 10001

Happenstance - Group Exhibit. Curator Francine Rogers
March 6-April 3, 2021

Conversations with the Earth - Group exhibit.
Curator Francine Rogers. April 10- May 1, 2021

Parodų kalendorius / Exhibitions calendar

Carol Gargan ir
Judita Sedaitis - Glinskis

An UNFINISHED VISION

EXHIBIT

of Kosciuszko's Art
30 authorized digitized prints of drawings & watercolors
created in Poland, Paris, the U.S. & Switzerland

Kosciuszko Exhibition by Carol Gargan, PhD.
Private Collection. May 8 - May 29, 2021

BRUSH, NEEDLE, LOOM... EXHIBIT

July 10 - August 21, 2021

Opening reception July 10th, 2021 3-8pm

SLA ART SPACE

NOMEDA ANIUKSTIS VILMA MARE SHANTEL R. MILLER RACHEL WITTELS	STEPHANIE MULVIHILL LAIMA SPRANGAUSKAITE RASA PRANCKUNAITE GINTARE BUKAUSKAS BEATRICE ARONAS	INGRID BUTTERER RACHEL AISENSEN NERINGA DASTOOR

Brush, Needle, Loom... 12 Women Exhibit.
Curator Francine Rogers. July 10 - August 21, 2021

Interviu / Interview

A.Plioplys. Nuotr.: Marija Cer

Tarp menininkų darbų kabančių SLA raštinės koridoriuje Audriaus Plioplio vaizdai išsiskiria linijos dinamiškumu ir ryškiu spalvingumu. Jais perteikiami giluminiai mąstymo, jutimo, atminties procesai. Kitoje vaizdų pusėje – tokia pat gyva autoriaus klajonių tarp dviejų pašaukimų ir surastos vidinės harmonijos istorija.

Kaip susidomėjote menu ir neurologija?

Šičia – ilga istorija. Du skirtingi dalykai atsitiko, kurie, galų gale, susijungė. Tiktai pradėdau chronologiškai – iš mano vaikystės. Aš gimiau ir augau Toronte. Mano artimiausias draugas Algis Česėkas buvo tikras chuliganas, kurio tėvai nutarė, kad reikia jį kažkaip suvaldyti ir įkišti į meno mokyklą. Kai lankydavau jį toje mokykloje, mačiau kaip jis pradėdavo su balta drobe, tada atsiradavo juodos linijos ir spalvos, ir pabaigdavo miško peizažu. Kaip galima pradėti nuo nulio ir baigti šitokiu gražiu dalyku? Tuomet buvau devynių – dešimties metų ir tai man paliko didžiulį įspūdį.

Nuo tada, mokslo metais gimnazijoje, po to, universitete pradėjau biškį dažyti, daryti braižinius, bet rimtai pradėjau tik medicinos mokykloje – daugiau dažiau, daugiau lankiau meno galerijas, ėjau į muziejus, klausiau paskaitų. Kai baigiau medicinos mokyklą, maniau klaidą padaręs – neturėjau eiti į mediciną, turėjau eiti į meną. Tačiau draugai įkalbino mane būtinai pabaigti internatūrą ir aš nukeliavau į Madison ir Wisconsin universiteto liginės atlikti praktikos. Po to, išvis palikau mediciną. Velnio! Aš eisiu meną daryti!

Nukeliavau į Rytinį Pakrantį. Tenais kūriau meną, dariau meno parodas, kurių aprašymai buvo geri, net parsidavė meno darbai. Pradžia buvo gera. Pradėjau su peizažu, siurrealistiniais dalykais, bet greitai juos pakeitė komplikuotais instaliacijos su durimis, langais, šviesos ir garso sistemomis, su multimedijos skulptūromis. Taigi, labai greitai persimečiau į konceptualų meną, kuris tada buvo avangardinis. Kai pažiūriu į savo darbus iš senų dienų – jie labai žymūs, tai dar dabar galėtum sakyti, kad jie yra avangardiniai.

Dabar grįžtu prie medicinos. Kai studijavau gimnazijoje, norėjau suprasti gamtos mokslą – kaip pasaulis sukurtas? Tuomet man buvo įdomi fizika, nes daug dalykų vyko atominėje fizikoje. Nukeliavau į Čikagos universitetą, kuriame buvo ir dar dabar yra vienas svarbiausių fizikos fakultetų pasaulyje. Pirmi metai universitete ėjo gerai,

o antrais metais reikėjo imti biologijos kursą, o kodėl – nesupratau. Varlės, kraujas... Nuėjau pas chemijos fakulteto šefą pakalbėti. Čia – kvailystė! Aš geriau studijuosiu Aristotelį, graikų kalbą! Ir jis sako, “Gali leisti tai daryti, jeigu nori – be problemų, bet po keturių metų tu negausi diplomo. Tai yra būtina.” Negalėjau išsiskuti, tai liūdnas ir piktas ėjau klausytis biologijos paskaitų.

Dėstytojas Richard Mintel, energingas ir įdomus žmogus, buvo tik pradėjęs dėstyti. Jis mane nustebino, kai pradėjo kalbėti apie smegenis, kad mūsų galvoje yra šimtas bilijonų ląstelių, o tai yra mažiau negu mūsų kepenų ląstelių. Tačiau kepenys yra tiktai organas, o iš smegenų ląstelių atsiranda protavimas, sąmonė, atsiranda kalbos, filosofija ir kultūra – kaip tai gali būti? Po paskaitų pradėjau galvoti, kad tas klausimas yra daug įdomesnis, ir supratau, kad reikia persimesti į neurobiologiją arba neurologiją. Jeigu baigsiu neurobiologiją, tai labai apsiribosiu – negalėsiu matyti žmonių, tik darysiu laboratorinius tyrinėjimus. Aš nutariau eiti sunkesniu neurologijos keliu, be to, visuomet galėsiu prieiti prie pacientų. Štai, kaip atsirado neurologija mano gyvenime.

Kas pastūmėjo pašaukimų darnos link?

Eina antri, tretieji metai dėl meno – viskas gerai sekasi, bet pradėjau jausti sąžinės graužatį, kad turiu daug žinių apie neurologiją ir nieko su jomis nedarau. Pradėjau galvoti, kad iš viso darau tai, ko Kristus sakė nedaryti: “Niekas uždegęs žiburį, nevožia jo indu.” Aš turėjau žvakę, kuri gali degti, žmonijai padėti, ir apdengiau ją indu. Tada supratau, kad mano mintis – turiu daryti meną arba mediciną, turiu pasirinkti vieną arba kitą – klaidinga! Tada

supratau, kad baigiau vieną geriausių pasaulio universitetų ir turiu tokį protą, kad galiu sugalvoti kaip viską suderinti. Susirašiau su pažįstamais Mayo klinikoje ir jie mane priėmė – grįžau į neurologiją. Nuo to laiko derinu abi sritis.

Kokie pasiekimai šiose srityse?

Aš turėjau dvi skirtingas karjeras – meną ir neurologiją – abudu dalykus variau pilnu tempu. Meno pasaulyje esu turėjęs daugiau negu penkiasdešimt asmeninių parodų, dalyvavau daugiau negu šimte grupinių parodų. Esu išspausdinęs septyniasdešimt penkis neurologijos/ neurobiologijos tyrinėjimų straipsnius, gavau beveik tris milijonus dolerių tyrinėjimams. Mano atradimas padeda vaikams, kurie sunkiai serga cerebriniu paralyžiumi, išvengti plaučių uždegimo ir yra naudojamas vaikų liginėse Šiaurės Amerikoje. Tai toks atsiekimas, kuris tęsiasi po manęs.

Ar tęsiate abi karjeras?

Kelis dešimtmečius mano karjera buvo labai užimta. Kai mano sveikata sugriuvo prieš dešimt metų, tai reikėjo sumažinti darbo valandas ir, galų gale, teko pasitraukti iš neurologijos. Turėjau daug operacijų ir vis dar tenka kapstyti iš problemų. Tačiau meną darau. Į priekį

A. Plioplys *Sūkurys_Kafka_Beckett*

Interviu / Interview

veda mano projektai, darbai – be galo, be krašto – užbaigiu vieną ir jau trys nauji atsiranda pakeliui.

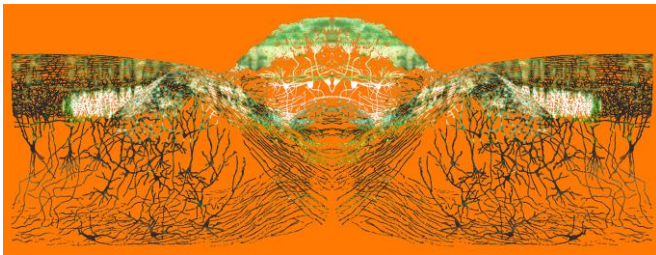
Kada artimiausia paroda SLA meno erdvėje?

Aš manau, kad paroda bus ateinančiais metais, balandžio mėnesį. Ji turėjo įvykti pernai, bet prasidėjo pandemija ir sumalė viską. Būsimoje parodoje parodysiu ankstesnius darbus. Drobės yra keturi metrai platumo, todėl kokios keturios ar šešios bus pakabintos. Prieš kelis metus jau buvo viena mano paroda. Man atrodo, kad ji gražiai pasisekė.

Kaip atsiranda vaizdai?

Mano vaizdai atsiranda pamažėle patys – dirbu dirbu, užtinku ar pamatau kažką ir tai paveikia. Mano galva visuomet veikia – ištiesai ten kažkas burbuliuoja. Savo mene perteikiu protavimo, sąmonės, galvosenos atsiradimus – visa tai yra komplikauta ir turi daug sluoksnių mūsų galvose. Aš naudoju jų sudėtingus vaizdavimus: mano smegenų MRI nuotraukas, pamąstymų įvairiomis temomis elektros encefalogramas, buvusius meno darbus ir prisiminimus apie juos – jie įpinti ir nepastebimi. Įtraukiu anatominis ir fiziologinius dalykus ištiesai veikiančius mūsų galvose ir darančius mus žmonėmis. Šios mano vizualinės transformacijos yra analogiškos mūsų smegenų informacinėms transformacijoms. Tarkim, aš prisiminiau daug vaizdų. Ar šie vaizdai-nuotraukos tilps mano galvoje? Ne. Smegenys transformuoja juos į neuroninius tinklus. Aš taip pat – paimu vaizdus ir darau ne tiksliai, bet panašias transformacijas.

A. Plioplį kalbino R.Ž.

A. Plioplįs. *Kultura / Centras / Atmintis*

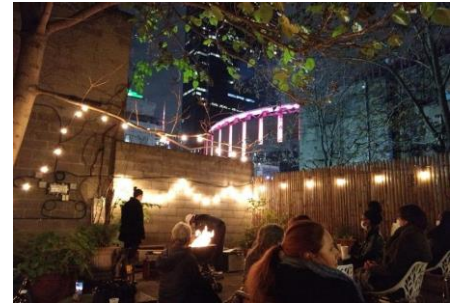
Summary

Among the works of art in the hallways of SLA offices are those of Audrius Pliopys. His works stand out for dynamic lines and bright colors. These convey the artist's deep thoughts, feelings, and memories. On the other side of the picture, the works represent the artist's wanderings between two callings and finding internal harmony.

The artist describes finding attraction to the world of art, then being pulled into the field of neurology, ultimately deciding to pursue careers in both. In the art world he has hosted over 50 art exhibitions and participated in over 100 others, while in the field of neurology and neurobiology, he has published over 75 articles based on his extensive research.

Audrius Pliopys next art exhibit at SLA is planned for April 2022.

New York šviešos ir vėl dega iki naktų. Gyvenimas pajudėjo čia. SLA Meno Erdvė atidarė duris daugeliui parodų ir jaukiai priėmė savo svečius.

Vakarinis SLA kiemelis. Nuotr.: S. Smirmova

Šiomet prie mūsų prisijungė Francine

Rogers, kuri vykdys kuratorės funkciją. Viena iš didžiausių Francine organizuotų kolektyvinių parodų turėjo net 12 dalyvių. Tokias parodas gan sunku paruošti ir todėl visos jų sudedamosios dalys yra dėliojamos su didele meile ir gerumu. Parodas transliuojame "gyvai" per *Facebook*. Mes norime, kad kuo daugiau žmonių turėtų lengvą priėjimą prie mūsų veiklos. Visas parodas ir renginius skelbiame internetinėje svetainėje – www.laa-sla.org. Mielai kviečiu ją aplankyti. Taip pat skelbiame informaciją per *Eventbrite*, *Artcard*, *Art Collecting* ir kt. Menininkė ir rašytoja Shantel R. Miller rašo pranešimus spaudai, menininkas Haksul Lee, kada pakviestas, padeda sukabinti parodas. Aš esu už kolektyvinį darbą. Matau, kaip sparčiai auga mūsų svajonės, todėl dėkoju visiems, kas prisideda ir dovanuoja mums savo laiką.

Rūta Pauliukaiytė,

SLA Meno Erdvės kordinatorė/ LAA Art Space coordinator

Little by little New York's lights are coming up again. The city is alive. SLA Art Space has opened its doors to few art exhibits. At the beginning of the year Francine Rogers joined our circle and took on the role of curator at SLA Art Space. She created a 12 woman exhibit and it was not an easy task. It took a lot of planning to arrange so many pieces of art. The outcome was superb. We are posting all the exhibits on Lithuanian Alliance of America *Facebook* and our website laa-sla.org. We also publish information in *Eventbrite*, *Artcar*, *Art Collecting* and others. Artist and writer Shantel R. Miller helps us write press releases and artist Haksul Lee, when invited, helps to put exhibitions together. I am committed to teamwork and it is great to see how our dreams are growing. I'm very grateful to all the people who contribute with the gift of their time.

Kalbinu SLA Meno Erdvės kuratorę Francine Rogers

Ar gali, prašau, trumpai save pristatyti?

Atvažiavau gyventi į Niujorką 1991 metais. Taigi, esu pilname-tė niujorkietė. Baigiau Lietuvoje režisūrą, turėjau įkūrusi savo teatro grupę. Pirmą parodą suorganizavau Aušros Vartų parapijoje Niujorke gal prieš 25 metus. Po to, dirbdama, organizavau parodas Queens ir Open Center, Manhattan. Darau trumpus dokumentinius filmus ir mokau savigynos. Pastaruoju metu kartu su menininkais kuriu kultūrinę programą skirtą Niujorko viešų sodų grąžinimui.

Interviu / Interview

Francine Rogers. *Brush, needle, loom...paroda*. Nuotr.: L. Mihailovich

veiklos. Manau, kad dabar yra geras laikas organizuoti įvairias parodas, renginius, nelaukiant, kad kažkas kitas padarys. Tuomet, susidomėjimas bus didesnis ir norinčių daugiau.

Kuo bendradarbiavimas tarp lietuvių ir kitų tautų menininkų yra vaisingas?

Pati kūryba yra bendravimo forma, kuri vienija žmones. Evoliucija įrodė, kad bendradarbiavimas yra išlikimo pagrindas. Mes gyvename Niujorke, pasaulio kultūros sostinėje, kur ypatingai svarbu bendradarbiauti, pasikeisti idėjomis, ryšiais, žiniomis ir kartu išlikti kultūriniu vienetu. Dirbdami kartu – mes turėjame dvasiškai, kūrybiškai, ir bendradarbiaudami – matome ir priimame kitus kaip patys save.

Turėjome tavo organizuotas kolektyvines parodas, kurios susilaukė daug dėmesio. Kaip tas darbas vyksta už „užuolaidų“?

Grupinės parodos man patinka! SLA Meno Erdvė yra nekomercinė vieta, kur galima skatinti kūrybingumą ir dalintis su kitais. Mano tikslas yra kad menininkai ne tik pakabintų ir nukabintų parodą, bet rastų ryšį, bendradarbiautų ir galėtų kurti kartu projektus už Meno Erdvės ribų.

Summary

SLA Art Space curator Francine Rogers:

Francine graduated in directing and had founded her own theater group. She organized several exhibitions in NYC. She makes short documentaries and teaches self-defense. Francine enjoys contributing to Lithuanian community. She would like SLA Art Space to attract more young people who could contribute to cultural activities. Francine believes that creativity itself is a form of communication that unites people.

Kur matai SLA Meno Erdvę netolimoje ateityje?

Man smagu prisidėti prie lietuviškos veiklos ir supažindinti niujorkiečius su mūsų menininkais ir kultūra. Niujorko lietuvių bendruomenė yra nedidelė ir jos funkcija keičiasi.

Norėčiau, kad SLA Meno Erdvė taptų kultūriniu centru. Ypač norėčiau pritraukti jaunimą, kuris galėtų prisidėti prie kultūrinės

Speaking with artist Haksul Lee

Can you please briefly introduce yourself?

I am Haksul Lee. I am from South Korea. I have been living in NYC as an artist and an art educator for 21 years. I create mostly 3 dimensional works and many times they are kinetic. I have been doing gallery shows as well as public art shows throughout the NY area.

What “flavor” of art represents purely you?

My art is influenced by Abstract Expressionism, Art Deco, Cubism, and Russian Futurism. Art practice is a journey to find compelling images and depending on how to approach it, the movements of the art are formed. My analytic approach makes me related to the art movements that I mentioned above.

What did you get out of the collaborative exhibit “A room of your own”?

“A room of your own” was an exhibition organized and curated by Francine Rogers, independent Lithuanian curator. The title came from the famous Virginia Wolf’s essay “A room of one’s own”, that symbolizes an essential necessity to create in feminist perspective. The exhibition derives from the curator’s attempt to provide the essential necessity to create

Haksul Lee. *A room of your own* paroda. Nuotr.: L. Mihailovich

in a humanitarian perspective during the unprecedented humanity threatening time. Francine connected SLA to artists from many different cultures for the sake of the connection itself among artists, among cultures and between physical art objects and people who think experiencing art that way is very important. For me the show felt like going to a mountain top and taking off your mask to breathe deeply.

What is the biggest impact for you when arts from different cultures are united?

When you see an entity only in one perspective, it is hard to see what the essence is and what the decorations are. If you see one from many different perspectives, you can see the essence of it much easier because the essence is always visible from every perspective. When I exposed myself to arts from different cultures, I got to know the essence of humanity in a clearer way.

Summary

Kalbame su menininku Haksul Lee:

Haksul Lee yra kilęs iš Pietų Korėjos. 21 metus gyvena Niujorke. Jis yra menininkas ir meno pedagogas. Kuria daugiausia 3 matmenų darbus, daugiausiai – kinetinius. Pristato savo parodas visame NY. Apie bendradarbiavimą SLA Meno Erdvėje su lietuvišiais ir kitos tautos menininkais Haksul sako: “Kai susipažinau su skirtingų kultūrų menais, tai aiškiau pažinau žmonijos esmę.” Kitų metų birželio mėnesį Haksul kartu su Jone Naujokaitis turės bendrą parodą SLA Meno Erdvėje.

TĖVYNĖ

AUKOS SLA KIEMUI

Mes nuoširdžiai dėkojame: Tautos Fondui, Lietuvių Fondui, Dijanai Norkienei, Daivai Evans, Astai Miller, Audronei Tarnok ir Sauliui Sirusui

DONATIONS FOR SLA'S COURTYARD

Many thanks to: Lithuanian National Foundation, Lithuanian Foundation, Dijana Norkiene, Daiva Evans, Asta Miller, and Saulius Sirusas

Dėkojame visiems mus parėmusiems asmenims ir organizacijoms. Kviečiame SLA narius ir visus, kuriems svarbi lietuvių kultūrinė veikla Manhetene, paaukoti mūsų organizacijai, kad ir toliau galėtume saugoti ir prižiūrėti šį pastatą. Jūsų aukos gali būti nurašytos nuo mokesčių.

We give thanks to individuals and organizations who have supported us. So that we can continue to protect and maintain the historic building, we invite all LAA members and those concerned with maintaining Lithuanian cultural activities in Manhattan to give a donation to our organization.

SLA MISIJA / LAA MISSION STATEMENT

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SEKIA IŠLAIKYTI AMERIKOS LIETUVIŲ ORGANIZACIJĄ, LIETUVIŠKOS KULTŪROS, ISTORIJS IR INFORMACIJOS CENTRĄ, SKIRTĄ VISIEMS ASMENIMS, KURIE DOMISI LIETUVIŠKU PAVELDU IR ŠIUOLAIKINIAIS ĮVYKIAIS

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

STRIVES TO MAINTAIN A VIABLE LITHUANIAN-AMERICAN ORGANIZATION SERVING THE COMMUNITY AS A CULTURAL, HISTORIC AND INFORMATION CENTER AND TO ALL PERSONS INTERESTED IN LITHUANIAN HERITAGE AND CONTEMPORARY DEVELOPMENTS

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

Organizacija pristato lietuvišką kultūrą ir meną Niujorke. Jūsų narystė leis Susivienijimui imtis įvairios edukacinės ir kultūrinės veiklos skleidžiant mūsų paveldą ir išsaugant jį ateities kartoms. Prašom junkitės šiandieną! Kvieskite draugus ir kaimynus daryti tą patį.

Prašome siųsti čekius:

Organization presents Lithuanian culture and art in the center of New York. Your membership will enable the Alliance to undertake various educational and cultural activities promoting our heritage and preserving it for future generations. Please join today and invite your friends and neighbors to do the same.

Please make checks payable to:

Lithuanian Alliance of America, 307 W. 30th Street, New York, NY 10001-2703

NARYSTĖS PARAIŠKA / MEMBERSHIP FORM

VARDAS / FIRST NAME: _____ PAVARDĖ / LAST NAME: _____

ADRESAS / ADDRESS: _____

TEL. (namų / home): _____ (mobilus / mobile): _____

E - PAŠTAS / E - MAIL: _____

NARYSTĖ / MEMBERSHIP (\$25): _____ ORGANIZACIJA / ORGANIZATION (\$100): _____

AUKA / DONATION: _____

AČIŪ! THANK YOU!